

RANUAN KANSALAIPOISTO

'Tietoa, taitoa, elämyksiä!'

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma: yleinen oppimäärä

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	3
1. RANUAN KANSALAI SOPISTO: ”HYVÄ PAIKKA OPPIA!”	4
1.1 Toiminta-ajatus ja arvot.....	4
1.2 Oppimiskäsitys ja opetuksen yleiset tavoitteet.....	4
1.3 Opiskelu ympäristö ja työtavat.....	7
2. OPETUSTARJONTA JA -JÄRJESTELYT SEKÄ YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA.....	8
3. OPINTOJEN RAKENNE JA KESTO SEKÄ AIKAISEMMAT OPINNOT.....	10
3.1 Opintojen rakenne.....	10
3.2 Opintojen laajuus ja keskimääräinen suoritus aika.....	10
3.3 Muualla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen.....	11
4. OPPILAAKSI OTTAMINEN JA ARVIOINTI.....	12
4.1 Oppilasvalinta.....	12
4.2 Arviointi.....	13
4.3 Todistukset.....	13
5. TAITEENALAKOHTAISET TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT.....	15
5.1 Musiikki.....	15
5.1.1 Soitinopinnot: viulu.....	18
5.1.2 Piano.....	21
5.1.3 Harmonikka.....	23
5.1.4 Kitara.....	26
5.1.5 Huilu.....	29
5.1.6 Yksinlaulu.....	32
5.1.7 Kuorolaulu/lauluryhmä.....	34
5.1.8 Yhteismusisointi.....	35
5.1.9 Musiikintuntemus.....	35
5.1.10 Musiikin perusteet (teoria ja säveltapailu).....	36
5.1.11 Vapaa säestys ja improvisointi.....	39
5.1.12 Musiikkiteknologia.....	39
5.1.13 Maailmanmusiikki.....	40
5.1.14 Taiteidenvälisyys.....	41
5.2 Sanataide.....	41
5.3 Visuaaliset taiteet.....	48
5.3.1 Käsityö.....	49
5.3.2 Kuvataide.....	50

JOHDANTO

Tämä opetussuunnitelma perustuu opetushallituksen 30.3.2005 vahvistamaan määräykseen taiteen perusopetuksesta (Dnro 11/011/2005). Kyseinen määräys perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta 633/1998, 5§ sekä asetukseen taiteen perusopetuksesta 813/1998, 1§. Tässä opetussuunnitelmassa on otettu huomioon lisäksi seuraavat säädökset koskien ko. lakia: 518/2000, 1447/2009, 1301/2013, 273/2015 ja 957/2015.

Laki taiteen perusopetuksesta koskee seuraavia taiteenaloja: musiikki, sanataide, visuaaliset taiteet (kuvataide, käsityö, arkkitehtuuri, audiovisuaalinen taide), tanssi ja esittävät taiteet (sirkustaide ja teatteritaide). Ranuan kunta tarjoaa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta musiikissa, sanataiteissa sekä visuaalisissa taiteissa. Näiden kokonaisuuksien osiksi opiskelijalla on mahdollisuus liittää kursseja tanssin ja esittävien taiteiden alalta. Kurssien soveltuvuudesta osaksi opintokokonaisuutta päättää tapauskohtaisesti taiteen perusopetuksesta vastaava kansalaisopiston opettaja tai kansalaisopiston rehtori/sivistystoimenjohtaja. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukainen opetus alkaa Ranuan kansalaisopistossa syyskaudella 2016.

Taiteen perusopetuksen (jatkossa mainittuna TPO) yleisen oppimäärän tavoitteena on tarjota ensisijaisesti lapsille ja nuorille tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää taideopetusta. Opetusta voidaan järjestää myös varhaiskasvatuskäisille sekä aikuisille. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tehtävänä on luoda perustaa yksilön emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Tavoitteena on laaja-alainen, eri taidealojen rajat ylittävä, ymmärrys estetiikan ja kulttuuristen arvojen merkityksestä hyvinvoinnille. Opetuksen tehtävänä on kehittää ja säilyttää kansallista kulttuuria sekä tukea oppilaan kykyä arvostaa eri kulttuureita ja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Lisäksi tarkoituksena on avata oppilaalle mahdollisuuksia ymmärtää taidetta ja kulttuuria sekä niiden sisältämiä merkityksiä. Yleisen oppimäärän tehtävänä on kehittää sellaisia taitoja ja tietoja, joita oppilas tarvitsee elämän eri aloilla ja jotka antavat hänelle valmiuksia hakeutua myöhempisiin opintoihin.

1. RANUAN KANSALAIPOISTO: ”HYVÄ PAIKKA OPPIA!”

1.1 Toiminta-ajatus ja arvot

Ranuan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen ja kasvuun. Tähän pyritään sekä tiedollisesti, taidollisesti että elämyksellisesti. Opetuksen tavoitteena on edistää yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia. Ranuan kansalaisopiston arvoja ovat oppijalähtöisyys, tasa-arvoisuus, kulttuurimyrönteisyys, yhteisöllisyys ja vastuullisuus. Kaikkien näiden arvojen läpi käyvä teemana on toisen ihmisen kunnioittaminen.

Opiston tavoitteena on tarjota ammattitaitoisesti suunniteltua ja ohjattua opetusta kaikille kuntalaisille. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistaa monipuolisen ja laadukkaan opetuksen.

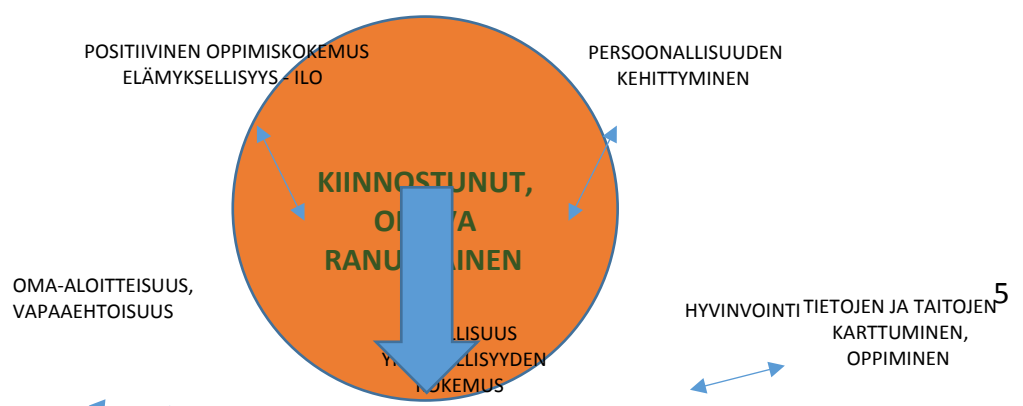
1.2 Oppimiskäsitys ja opetuksen yleiset tavoitteet Ranuan kansalaisopistossa

Ranuan kansalaisopiston opetus perustuu käsitykseen ihmisestä ainutkertaisena, aktiivisesti elämäänsä vaikuttavana, toisten kanssa vuorovaikutuksessa toimivana yksilönä. Elämä nähdään elinikäisenä kasvun ja oppimisen prosessina. Oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi taitojen ja tietojen rakennustyömaaksi, jossa oppija toimii suhteessa toisiin yksilöihin. Tavoitteena on ohjata oppilasta pitkäjänteiseen, määrätietoiseen sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä.

Taidekasvatuksen tavoitteena on oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. Tavoitteena on kehittää myös erilaisten kulttuurien tuntemusta ja ymmärtämistä. Opiskelu- ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä työvälineitä oppilaalle näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä taitoja harjoitellaan ja opetellaan tieto- ja taitopuolisen opetuksen ohessa. Ranuan kansalaisopiston taideopetuksen tavoitteena on, että oppilas löytäisi itselleen ominaisen kulttuurisen kontekstin, jossa ja jonka kautta hän voisi kokea laajempaa kulttuurista osallisuutta. Tällä tavoitteella pyritään luomaan edellytyksiä emotionaalille, esteettiselle ja eettiselle kasvulle.

Paikallisuus on keskeinen painopiste Ranuan kansalaisopiston opetuksessa. Pyrkimyksenä on vahvistaa oppijaa tunnistamaan, hyödyntämään sekä kehittämään paikallisia vahvuuksia ja arvoja.

RANUAN KANSALAIPOISTON TOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT JA YLEISET TAVOITTEET

YHTEISTOIMINTA,
YHTEISÖLLISYYS,
KOHTAAMINEN

- IHMISENÄ KEHITTYMINEN – SIVISTYS
- KULTTUURIPERINNÖN VÄLITTYMINEN JA RIKASTUMINEN
- YHTEISKUNNALLINEN TASA-ARVOISUUS
- AKTIIVINEN KANSALAIKUUS JA OSALLISUUS
- MONIARVOISUUS JA KANSAINVÄLISYYS
- KESTÄVÄ KEHITYS

→ KOKONAISVALTAINEN HYVINVOINTI

1.3 Opiskeluympäristö ja työtavat

TPO:n mukaista opetusta annetaan sekä yksilö- että ryhmäopetuksena. Opetustilanteet pyritään luomaan fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisiksi.

Kannustava ja avoin ilmapiiri sekä asianmukaiset työtilat ja –välineet mahdollistavat opetussuunnitelman mukaisen opiskelun sekä varmistavat parhaat oppimistulokset. Positiivinen, oppijalähtöinen lähestymistapa tukee oppilaan kasvua ja kehitystä laaja-alaisesti.

Ranuan kansalaisopistossa oppilas nähdään aktiivisena toimijana oppimisprosessissa. Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen. Opetuksen painotukset ovat yhdessä oppimisessa. Oppilaan aikaisemmat kokemus- ja elämämaailmat muodostavat viitekehyksen, jossa hän toimii. Oppilasta tuetaan ja kannustetaan toimimaan omista lähtökohdistaan käsin. Tällä pyritään sekä itsenäiseen toimijuuteen että sen kaltaiseen ymmärrykseen ihmisten erilaisuudesta, joka antaa edellytyksiä toimia yhdessä toisten kanssa. Oppilasta ohjataan ja motivoidaan asettamaan realistisia, saavutettavissa olevia tavoitteita. Häntä myös kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppilas saa kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta koko opintojensa ajan, joka ohjaa häntä päämäärätietoiseen työskentelyyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

2. OPETUSTARJONTA JA –JÄRJESTELYT SEKÄ YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA

Kurssitarjonta vaihtelee Ranuan kansalaisopistossa vuosittain tarpeen ja käytettävissä olevien resurssien mukaan. TPO:n opintokokonaisuudet voivat vaihtua vuosittain. Opetustarjonnassa otetaan huomioon, että tarjolla on riittävän määrä kursseja, jotta TPO:n yleisen oppimäärän mukainen eteneminen opinnoissa on mahdollista. Palveluiden hyvä saatavuus taataan tarjoamalla opetusta myös sivukylille. Kurssien järjestämisestä voidaan tarvittaessa neuvotella paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten tai oppilaiden vanhempien, kanssa. Kurssien järjestämisestä ja sisällöistä päättää aina kansalaisopisto.

Ranuan kansalaisopistossa sovelletaan joustavien opetusjärjestelyiden periaatetta. Työ- ja toimintatavoissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Oppilaitos voi poiketa tämän opetussuunnitelman tavoitteista oppilaan kohdalla, joka ei erityisestä, erikseen ilmoitettavasta, syystä ole kykenevä opiskelemaan opetussuunnitelman mukaan. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi sairaus, vamma tai muu näihin verrattavissa oleva syy. Oppilaalle voidaan laatia henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa otetaan huomioon henkilökohtaiset edellytykset opiskeluun. Henkilökohtaisesta opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi seuraavat seikat:

<i>-tavoitteet</i>	<i>-tarvittavat tukitoimet ja erityisjärjestelyt</i>
<i>-opiskeluaika</i>	<i>-mahdolliset suoritukset ja suoritustapa</i>
<i>-opetuksen toteutustapa</i>	<i>-maininta arviointimenetelmästä</i>

Henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatimisesta päätetään tapauskohtaisesti.

Pienessä kunnassa yhteistyöverkostojen merkitys korostuu. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa rikastuttaa opetusta monella tavalla. Se tarjoaa mahdollisuuden taiteidenvälisiin kohtaamisiin, kehittää ymmärrystä taiteen ja toimijuuden mahdollisuuksista sekä antaa mahdollisuuden osallisuuden kokemuksiin. Ranuan kansalaisopisto tekee yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan seuraavien tahojen kanssa: kunnan sivistystoimi (mm. koulut), Lapin kuvataidekoulu, Lapin musiikkiopisto, Korundi, Ranuan seurakunta, paikalliset taiteilijat sekä muut sellaiset henkilöt, joilla katsotaan olevan taidekasvatuksen kannalta merkittäviä taitoja tai henkistä pääomaa, Ranuan kristillinen kansanopisto ja muut Pohjois-Suomen kansalaisopistot.

Ranuan kansalaisopistossa pidetään erityisen tärkeänä yhteistyö oppilaiden vanhempien kanssa. Taidekasvatuksen tavoitteiden toteutumisessa vanhempien rooli on merkityksellinen. Lapsen

kasvu ja kehitys on kokonaisvaltainen prosessi, johon vanhempien ja opetushenkilökunnan yhteistyöllä on myönteinen vaikutus. Ranuan kansalaisopisto kannustaa vanhempia lasten taideopintojen tukemiseen järjestämällä tarpeen mukaan esimerkiksi vanhempainiltoja tai –vartteja. Lisäksi vanhempia kutsutaan konsertteihin, esityksiin ja näyttelyiden avajaisiin.

3.OPINTOJEN RAKENNE JA KESTO SEKÄ AIKAISEMMAT OPINNOT

3.1 Opintojen rakenne

TPO:n yleinen oppimäärä muodostuu opintokokonaisuuksista. Eri taiteenalojen opintokokonaisuuksien tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään myöhemmin tässä opetussuunnitelmassa.

Oppilas valitsee pääaineen, jonka lisäksi hän valitsee sivuaineen tai –aineita, jotka täydentävät opintokokonaisuuden. Sivuaineiksi voi valita kaikkia niitä kursseja, jotka täyttävät TPO:n yleiselle oppimäärälle määritetyt edellytykset. Oppilasta kannustetaan laaja-alaisuuteen opinnoissaan. Opintojaksojen valinnassa pyritään siihen, että ne palvelevat oppilaan tavoitteita ja pyrkimyksiä. Opettaja ohjaa oppilasta valinnoissa kokonaisuuden kannalta mielekkäisiin ratkaisuihin. Sivuaineina voi suorittaa myös pääaineen syventäviä opintojaksoja. Nämä kurssit tarjoavat mahdollisuuden syventää ja laajentaa osaamista pääaineopintojen pohjalta. Pääaineen vaihtamisesta kesken opintojakson suorittamisen päättää TPO:sta vastaava opettaja yhdessä kansalaisopiston rehtorin kanssa.

3.2 Opintojen laajuus ja keskimääräinen suoritus aika

TPO:n yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on yhteensä noin 500 tuntia. Laskennan perusyksikkönä käytetään 45 minuutin pituista oppituntia. Lukuvuoden pituus on noin 30 viikkoa. Ranuan kansalaisopisto mahdollistaa opintonsa aloittaneelle koko yleisen oppimäärän suorittamisen. Opetussuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen saavuttamiseen luodaan edellytykset realistisessa ajassa. Opetuksen järjestämisessä pyritään joustavuuteen siten, että on mahdollista ottaa huomioon taiteenala, käytettävät opetusmenetelmät, oppilaan ikä ja jo aikaisemmin hankitut tiedot.

Ranuan kansalaisopisto tarjoaa TPO:n yleisen oppimäärän mukaista opetusta varhaiskasvatusikäisistä eläkeikäisiin saakka. Suositeltava aloitusikä on 6-8 vuotta. Opettajan

harkinnan mukaan aloitusikä voi olla alempikin. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota lapsen kehitystasoon ja taipumuksiin. Mikäli oppilas aloittaa opintonsa vanhempana, hän voi siirtyä suoraan ikäänsä vastaavaan perusopintokokonaisuuteen ja korvata aikaisemmat suoritettavat opinnot opettajan kanssa erikseen sovittavalla tavalla. Tällöin lähtökohtana opetuksen järjestämiselle ovat oppilaan valmiudet ja taipumukset sekä mahdolliset aikaisemmat opinnot.

Opintojen keskimääräinen suoritusikä on noin 7 vuotta. Aikaan vaikuttavat mm. aloitusikä ja oppilaan kurssivalinnat. Opintojen suoritusikä vaihtelee 4-9 vuoden välillä. Mikäli opinnot jäävät kesken, niitä voi jatkaa tai täydentää myöhemmin erikseen sovittavalla tavalla. Opettaja on velvollinen pitämään kirjaa läsnäoloista ja kansalaisopisto pitää läsnäolorekisteriä, joka tallennetaan mahdollista myöhempää käyttöä varten. Tällä varmistetaan oppilaan oikeus jatkaa keskeneräisiä opintoja niin, että vältytään tulkinnanvaraisuuksilta jo suoritettujen opintojen osalta.

Opiskelija saa todistuksen TPO:n yleisen oppimäärän suorittamisesta, kun hän on suorittanut vähintään kymmenen opintokokonaisuutta. Opintokokonaisuudet voivat olla pääaineen tasolta toiselle eteneviä opintoja tai opinnot voivat koostua pääaineen lisäksi eri taiteenalojen opinnoista. Taiteidenvälisyydellä pyritään opintokokonaisuuden syventämiseen ja rikastamiseen.

3.3 Muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen

Muualla suoritettuja taideopintoja voidaan hyväksyä osaksi TPO:n yleistä oppimäärää edellyttäen, että oppilaalla on esittää todistus opinnoista. Opintojen tulee olla laajudeltaan ja sisällöltään sellaisia, että niiden voidaan katsoa täyttävän tässä opetussuunnitelmassa eri taiteenaloille määritellyt tavoitteet. Hyväksi luvusta päättää TPO:n vastaava opettaja yhteistyössä kansalaisopiston rehtorin kanssa.

TPO:n perusopetuksen yleisen oppimäärän osasuorituksiksi voidaan hyväksyä mm. seuraavia: toisessa oppilaitoksessa suoritettu TPO:n opintojakso, TPO:n mukainen, toisen taiteenlajin opintokokonaisuus, kansalais- tai työväenopistossa suoritettut taideaineiden ja kädentaitojen opinnot, musiikkiopisto- tai kuvataidekouluopinnot ja harrastajateatteritoiminta.

4. OPPILAAKSI OTTAMINEN JA ARVIOINTI

4.1 Oppilasvalinta

Ranuan kansalaisopistossa TPO:n mukaiseen opetukseen otetaan oppilaita kahdella tavalla: ilmoittautumisjärjestyksessä ja pääsykoemenettelyn kautta. Siitä, mihin opintojaksoihin sovelletaan pääsykoemenettelyä, päättää kansalaisopiston TPO:sta vastaava opettaja yhteistyössä kansalaisopiston rehtorin kanssa vuosittain. Pääsykoemenettelyn tavoitteena on löytää ne oppilaat, joiden motivaatio- ja valmiustaso on riittävä tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää opetusta silmällä pitäen. Pääsykoe järjestetään lähinnä niillä taiteenaloilla, joissa TPO:n yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen on varattu enemmän aikaresursseja yksilöopetukseen kuin nk. harrastepuolella. Esimerkkinä voi mainita yksilöopetuksena annettavan pianonsoiton opetuksen.

TPO:n mukainen opiskelu vaatii säännöllisyyttä. Opintojaksojen suorittaminen ja oppilaspaikan säilyttäminen edellyttää 75% läsnäoloa tunneilla. Oppilas on velvollinen ilmoittamaan poissaolostaan opettajalle. Mikäli oppilaalla kertyy liikaa poissaoloja opettaja voi keskustella hyvissä ajoin oppilaan ja/tai hänen vanhempiansa kanssa tilanteesta. Mikäli poissaolojen syynä on poikkeukselliset olosuhteet tai muu pätevä syy (esim. sairaus, poikkeuksellinen perhetilanne, tms.), voidaan opettajan kanssa sopia korvaavista menettelytavoista poissaolojen korvaamiseksi. Mikäli selvittämättömiä poissaoloja kertyy liikaa tai oppilas keskeyttää opintonsa, on kansalaisopistolla mahdollisuus ottaa tilalle uusia oppilaita opettajan harkinnan mukaan.

Oppilaan tulee osoittaa aktiivisuutta opiskelussa ja edistymistä opinnoissa.

Instrumenttiopinnoissa tämä tarkoittaa kotiharjoittelua sekä aktiivisuutta oppitunneilla ja ryhmäopetuksessa.

4.2 Arviointi

Ranuan kansalaisopistossa sovelletaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Arviointi annetaan sanallisessa muodossa. Oppilaan tulee saada työskentelystään ja suorituksistaan palautetta suullisesti koko opintojensa ajan. Tämä tapahtuu oppilaan ja opettajan välisissä keskusteluissa. Lisäksi oppilaalle annetaan opintojen alussa opintokirja, johon kirjataan henkilö- ja ryhmäkohtaiset tavoitteet. Kun oppilas on suorittanut opintojakson, opettaja kirjoittaa opintokirjaan lyhyen, kirjallisen arvostelun. Opettaja voi lisäksi, niin halutessaan, kirjata opintokirjaan syys- ja kevätlukukausien lopuksi arvion oppilaan työskentelystä ja edistymisestä.

Ranuan kansalaisopistossa arvioinnin ensisijaiseksi tehtäväksi nähdään oppilaan tukeminen opinnoissa. Positiivinen, kannustava palaute edesauttaa opinnoissa edistymistä. Rohkaiseva palaute ohjaa oppilasta omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Oppilaan ohjaaminen realistiseen, itseään kunnioittavaan arviointiin on merkittävä osa kokonaisarviointia.

4.3 Todistukset

Oppilas on oikeutettu saamaan todistuksen sekä yksittäisistä opintojaksoista että TPO:n mukaisen yleisen oppimäärän suorittamisesta. Mikäli oppilas haluaa todistuksen yksittäisistä opintojaksoista, hänen tulee pyytää sitä kansalaisopiston toimistosta. TPO:n yleisen oppimäärän suorittaminen oikeuttaa oppilaan päättötodistukseen. Kyseinen oppimäärä edellyttää kymmentä suoritettua opintojaksoa. Päättötodistukseen merkitään kaikki oppilaan suorittamat opintojaksot.

Päättötodistuksesta on käytävä ilmi seuraavat asiat:

- 1. Lainsäädäntö, johon TPO:n mukainen opetus perustuu
-> maininta, että koulutus on toteutettu ko. lain mukaan laaditun opetussuunnitelman mukaan*
- 2. Päivämäärä, milloin kunnassa on päätetty opetussuunnitelman hyväksymisestä*

3. *Maininta päättötodistukseen vaadittavien opintojaksojen vähimmäismäärästä*
4. *Oppilaitoksen nimi (mikäli opintojaksoja on suoritettu muualla, niistä on maininta todistuksessa: oppilaitos, ajankohta ja opintojakson nimi)*
5. *Taiteenala ja opinnot, joista todistus annetaan*
6. *Oppilaan nimi ja syntymäaika*
7. *Opiskelun aloittamis- ja lopettamisajankohta (kuukausi ja vuosi)
-> opiskeluaika vuosina*
8. *Suoritetut opintojaksot ja oppilaan saaman opetuksen tuntimäärä niissä*
9. *Todistuksen luovutus päivämäärä, paikka, rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima*

5. TAITEENALAKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

5.1. Musiikki

TPO:n yleisen oppimäärän mukaisen musiikin opetuksen tavoitteena on luoda mahdollisuus hyvän musiikkisuhteen syntymiselle. Tavoitteena on antaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia musiikin itsenäiselle ja elinikäiselle harrastamiselle sekä tukea aikuisen omaehtoista musiikkiharrastusta. Vuorovaikutus toisten musiikinopetusta ja muuta taideopetusta antavien oppilaitosten sekä tahojen kanssa on tärkeää.

Yleinen oppimäärä muodostuu opintokokonaisuuksista, joista oppilas yhdistelee omien kiinnostuksenkohteidensa ja opettajan ohjauksen mukaan kokonaisuudeksi. Opinto-ohjelman rakentamisessa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan henkilökohtaisiin intresseihin. Oppilaita ohjataan opintokokonaisuuksissa omaehtoiseen harjoitteluun sekä oman edistymisen ja oppimisen arviointiin. Opiskelussa korostuvat musiikin harrastamisen ilo sekä oppilaan vapaus toteuttaa itseään oman kokemisen ja tekemisen kautta. Tärkeää on yhdessä oppiminen, joka edistää sosiaalisia taitoja ja luovuutta. Yksilöopetus antaa valmiuksia molempiin.

Varhaisiän musiikkiopinnot

Varhaisiän musiikinopetuksen tavoitteena, että lapsi saa musiikillisia elämyksiä sekä valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja musiikkiharrastuksen jatkamiselle instrumenttiopintojen parissa. Lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin. Musiikin elementit (rytmi, muoto, harmonia, melodia, dynamiikka ja sointiväri) muodostavat opetuksen keskeisen sisällön. Leikin keinoin harjaannutetaan lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä tuetaan hänen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystään. Esiintymiskokemukset liitetään positiivisella ja innostavalla tavalla opintoihin, kuitenkin painottaen vapaaehtoisuutta.

Aikuisten musiikkiopinnot

Aikuisten opintojen suunnittelussa ja järjestämisessä otetaan huomioon harrastajien taidollinen ja tiedollinen heterogeenisyys. Heidän kiinnostuksenkohteensa ja harrastusmotivaationsa ovat varsin eriaikaisia ja -rytmisiä. Aikuisen oppimisessa korostuu itsenäisyys ja oma-aloitteisuus. Opetuksessa otetaan huomioon aikuisten kyky itseohjautuvuuteen oman oppimisen ja harjoittelun suhteen. Osallistuminen opiskelun suunnitteluun ja arviointiin ovat onnistuneen opiskelun edellytyksiä. Sitoutuminen sekä halu oppia ja kehittyä ovat merkittäviä seikkoja aikuisten oppimisprosessissa. Ne voivat olla korvaamassa esimerkiksi iän tuomia fyysisiä rajoituksia. Sosiaalinen vuorovaikutus ja yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen sekä kannustava ja myönteinen palaute ovat myös aikuisten oppimisessa tärkeitä. Kannustava ja innostava suhtautuminen esiintymismahdollisuuksiin on erityisen tärkeää aikuisopiskelijoiden kanssa.

Oppimäärän ja opetuksen yksilöllistäminen

Oppimäärää ja opetusta yksilöllistettäessä on otettava huomioon, että opintojen tavoitteet ovat musiikkikasvatuksellisia. Oppilaalta edellytetään kykyä käyttää annettavaa opetusta hyväkseen. Tavoitteissa painottuvat oppilaan musiikillisten kykyjen ja taitojen kehittäminen hänen omista lähtökohdistaan käsin sekä musiikin elämyksellinen kokeminen. Opetusta voidaan toteuttaa sekä yksilö- että ryhmäopetuksena.

Opintojen rakenne

Musiikin yleisen oppimäärän opinnot voivat muodostua kahdella tavalla:

- 1) useasta eri opintokokonaisuudesta, jotka laajentavat musiikillista osaamista
- 2) yhden opintokokonaisuuden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen pohjalta muodostetuista musiikillista osaamista syventävistä opintokokonaisuuksista.

Oppilas tekee oman opiskelusuunnitelmansa Ranan kansalaisopiston opetustarjonnan pohjalta. Hän voi suorittaa valinnaisia opintoja muissa oppilaitoksissa ja hyväksi lukea niitä valitsemaansa opintokokonaisuuteen. Kun suunnitellaan opintoja, otetaan huomioon, että yleisen oppimäärän opintokokonaisuudet muodostavat oppilaan tavoitteita palvelevan kokonaisuuden.

Esimerkkejä musiikin yleisen oppimäärän opinnoista:

Soitinopinnot n.6v. (pääaine)	320 t
Yhteismusisointi n. 6v.	170 t
Musiikkileiri	10 t
Yht.	500 t

Soitinopinnot n. 4v. (pääaine)	210 t
Soitinopinnot n. 4v. (sivuaine)	40 t
Soitinopinnot n. 4v. (sivuaine)	40 t
Taiteidenvälisyys n. 1v.	60 t
Yhteismusisointi n. 4v.	120 t
Musiikkileirit	30 t
Yht.	500 t

Soitinopinnot n. 4v. (pääaine)	210 t
Soitinopinnot n. 4v. (sivuaine)	40 t
Kuoro n. 4v.	100 t
Musiikin perusteet n. 3v.	150 t
Yht.	500 t

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt opintokokonaisuuksittain

Ranualla musiikin yleisen oppimäärän opintokokonaisuuksina voidaan tarjota mm.

instrumenttiopintoja, yksinlaulua, kuoro-/yhtyelaulua, yhteismusisointia, musiikin tuntemusta, musiikin teoriaa ja säveltapailua, vapaata säestystä ja taiteidenvälisyyttä, maailmanmusiikkia ja musiikkiteknologiaa.

Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, jotka tukevat oppilaan oppimista ja mahdollistavat musiikin eri alueiden ja aihepiirien integroitumisen toisiinsa.

Opintokokonaisuudet sisältävät monipuolista ohjelmistoa, kuten kotimaista ja ulkomaista eri aika- ja tyylikausien musiikkia.

Oppilaita rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti kulttuurielämään sekä musiikintuottajina että -kuulijoina. Oppilasta rohkaistaan oman musiikin tuottamiseen. Tavoitteena on, että oppilas saa valmiuksia laulamiseen, soittamiseen, säestämiseen, improvisointiin sekä säveltämiseen ja sovittamiseen. Opintoihin sisällytetään viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana.

5.1.1 Soitinopinnot: viulu

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta musiikillisesti rikkaaseen, luovaan ja puhtaaseen ilmaisuun.

Tavoitteena ja keskeisenä sisältönä on, että oppilas

- Kehittää instrumentin soittamisen tekniikkaansa
- Oppii nuotinlukutaitoa ja prima vista -soittovalmiuksia
- Oppii tulkitsemaan monipuolista ohjelmistoa
- Oppii yhteissoittotaitoja ja saa solistisia valmiuksia
- Saa esiintymistaitoja ja oppii välittämään musiikillisia ajatuksiaan yleisölle

Opintokokonaisuuksien rakenne

Opintojen tulee sisältää viulunsoiton opintokokonaisuuksia vähintään 6 vuotta (Viulu soi 1-3). Valmentava taso on tarkoitettu pienille lapsille ja sen voi ohittaa opettajan harkinnan mukaan. Enimmillään viulunsoittoa voi valita 6-9 opintojaksoa (=opintokokonaisuutta) resursseista riippuen (Valmentava taso, Viulu soi 1-3 ja kaksi vuotta valinnaista viulunsoittoa). Pääosin opinnot koostuvat valitun instrumentin tasolta toiselle etenevistä opinnoista. Instrumenttiopintojen tueksi voi valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim. kuorolaulua, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteen aloilta (taiteidenvälisyys). Valinnaisia opintoja voidaan suorittaa kansalaisopistossa tai muissa oppilaitoksissa. Opintojakson soveltuvuus on varmistettava opettajalta. Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti 1-2 vuoden säännöllisistä opinnoista.

Valmentava taso	30 min. opetusta / vk
Viulu Soi 1	30 min. opetusta / vk
Viulu Soi 1	40 min. opetusta / vk
Viulu Soi 2	40 min. opetusta / vk
Viulu Soi 2	40 min. opetusta / vk
Viulu Soi 3	40 min. opetusta / vk
Viulu Soi 3	40 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista ainakin yksi esiintyminen. Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Valmentava taso (1 vuosi)

Opitaan viulunsoiton alkeita. Tavoitteena on tutustua soittimeen leikinomaisesti ja luoda pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Viulunsoiton ja eri työtapojen avulla opitaan musiikin peruskäsitteitä ja nuotinluvun alkeita. Opitaan viulunsoittoasennot pääpiirteissään. Luodaan pohjaa soittoharrastukselle kokonaisvaltaisoin työtavoin. Herätellään musiikillista mielikuvitusta. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Viulu Soi 1 (2 vuotta)

Opitaan viulunsoiton alkeita. Luodaan pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Viulunsoiton avulla opitaan musiikin peruskäsitteitä ja nuotinluvun alkeita. Opitaan soittoasennot ja luonteva soittotapa. Pyritään kauniiseen ja puhtaaseen soittotapaan. Opitaan soittamaan helppoja kappaleita nuoteista ja ulkoa. Harjoitellaan kappaleen luonteen ja tunnelman ilmaisemista. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Viulu Soi 3 (2 vuotta)

Laajennetaan musiikillisten elementtien (melodia, rytmi, harmonia, muoto, sävy) osaamista. Tutustutaan musiikin eri tyylilajeihin viulunsoiton avulla. Pyritään kauniiseen ja puhtaaseen soittoon. Soitetaan ohjelmistoa eri tyylilajeista ja opitaan tarkemmin musiikillisia tyylieroja. Kehitetään edelleen nuotinlukua. Opitaan asemanvaihtoja, jousituksia ja vibratoa värittämään musisoimista. Opitaan harjoittelun taitoja ja itsenäistä harjoittelua. Koetaan musisoinnin iloa.

Opintokokonaisuuksien sisältö:

Valmentava taso (1 vuosi)

Tehdään harjoituksia, jotka valmistavat viulunsoittoon. Tehdään helppoja tekniikka- ja tulkintaharjoituksia leikin varjolla. Soitetaan helppoja alkeiskappaleita nuoteista ja korvakuulolta. Sävelletään omia musiikkikappaleita ja/tai improvisoidaan. Soitetaan ohjelmistoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Yhteismusisointia.

Viulu Soi 1 (2 vuotta)

Soitetaan yksinkertaisia kappaleita nuoteista ja ulkoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Tehdään helpohkoja tekniikka- ja tulkintaharjoituksia. Opitaan erilaisia sormijärjestyksiä ensimmäisessä asemassa kappaleissa. Opitaan hahmottamaan helppoa nuottikuvaa. Sävelletään omia musiikkikappaleita ja/tai improvisoidaan. Yhteissoittoharjoituksia.

Viulu Soi 2 (2 vuotta)

Opetellaan soittamaan monimutkaisempia rytmejä ja melodioita ensimmäisessä asemassa. Opitaan ensimmäisen aseman yleisimmät sormijärjestykset. Opitaan musiikin muotorakenteita, karaktereja ja nyansseja. Tehdään asemanvaihtoihin, jousituksiin ja vibratoon valmistavia harjoituksia. Harjoitellaan asteikkoja. Sävelletään omia musiikkikappaleita ja/tai improvisoidaan oppilaan mieltymysten mukaan. Harjoitetaan yhteissoittoa.

Viulu Soi 3 (2 vuotta)

Soitetaan kappaleita, jotka edustavat eri tyylikausia, muotorakenteita ja tunnelmia. Opitaan kappaleissa ja harjoituksissa asemanvaihtoja, vibratoa ja jousituslajeja. Soitetaan kappaleita eri asemassa. Harjoitetaan prima vista- ja harjoittelutaitoja sekä asteikkoja. Sävelletään omia musiikkikappaleita ja/tai improvisoidaan oppilaan kiinnostuksen mukaan. Yhteismusisointia.

5.1.2 Soitinopinnot: Piano

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta musiikillisesti rikkaaseen, luovaan ja puhtaaseen ilmaisuun.

Tavoitteena ja keskeisenä sisältönä on, että oppilas

- Kehittää instrumentin soittamisen tekniikkaansa
- Oppii nuotinlukutaitoa ja prima vista - soittovalmiuksia
- Oppii tulkitsemaan monipuolista ohjelmistoa
- Oppii yhteissoittotaitoja ja saa solistisia valmiuksia
- Saa esiintymistaitoja ja oppii välittämään musiikillisia ajatuksiaan yleisölle

Opintokokonaisuuksien rakenne

Opinnot koostuvat pääosin pianonsoiton tasolta toiselle etenevistä opinnoista.

Instrumenttiopintojen tueksi voidaan valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim. kuorolaulua, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteenaloilta (taiteidenvälisyys). Vähintään puolet opinnoista koostuu pianonsoiton opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti 1-2 vuoden säännöllisistä opinnoista. Alkeistaso voidaan ohittaa tai edetä nopeammin oppilaan iän ja valmiuksien niin salliessa.

Alkeistaso	30 min. opetusta / vk
Piano Soi 1	30 min. opetusta / vk
Piano Soi 1	40 min. opetusta / vk
Piano Soi 2	40 min. opetusta / vk
Piano Soi 2	40 min. opetusta / vk
Piano Soi 3	40 min. opetusta / vk
Piano Soi 3	40 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista vähintään yksi on esiintyminen.

Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkeistaso (1 vuosi)

Opitaan pianonsoiton alkeita. Tutustutaan soittimeen ja luodaan pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle improvisoinnin ja leikinomaisuuden kautta. Opitaan hyvä soittoasento ja musiikin peruskäsitteitä sekä nuotinluvun alkeita. Soitetaan korvakuulolta ja pieniä kappaleita nuoteista. Nautitaan soittamisesta ja opitaan harjoittelun tärkeyttä.

Piano soi 1 (2 vuotta)

Opitaan pianon soiton alkeita. Pidetään yllä hyvää musiikkisuhdetta. Opitaan hyvä soittoasento sekä musiikin peruskäsitteitä ja nuotinlukua. Opitaan soittamaan helppoja kappaleita nuoteista sekä korvakuulolta ja ulkoa. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Harjoitellaan kappaleen luonteen ja tunnelman ilmaisemista ja koetaan musisoinnin iloa.

Piano soi 2 (2 vuotta)

Opitaan lisää musiikillisia ja teknisiä valmiuksia tulkita musiikkikappaleita. Hyödynnetään improvisointia, kun laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä (melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, muoto). Harjoitellaan erityylyisiä kappaleita nuoteista ja ulkoa. Soitetaan myös korvakuulolta. Opitaan yhteismusisointitaitoja. Opitaan harjoittelun taitoja ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Piano soi 3 (2 vuotta)

Tutustutaan musiikin eri tyyleihin ja soitetaan kappaleita eri aikakausilta ja eri tyylilajeista. Opitaan tarkemmin musiikillisia tyylieroja. Laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä. Pidetään yllä improvisoinnin taitoja ja sävelletään omia kappaleita. Kehitetään nuotinlukutaitoa ja opitaan lisää musiikin peruskäsitteitä. Opitaan harjoittelutaitoja ja itsenäistä harjoittelua. Yhteismusisointia. Koetaan musisoinnin iloa.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkeistaso (1 vuosi)

Tehdään motorisia harjoituksia, jotka ohjaavat oikeaan soittoasentoon. Tehdään helppoja tekniikka ja tulkintaharjoituksia leikin varjolla. Soitetaan alkeisohjelmistoa nuoteista ja

korvakuulolta. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Soitetaan yhdessä oppilaan kanssa. Otetaan ohjelmistossa huomioon oppilaan omat musiikkimieltymykset. Opitaan sormijärjestyksien seuraaminen. Harjoitellaan esiintymistä yleisön edessä.

Piano soi 1 (2 vuotta)

Soitetaan alkutason ohjelmistoa ja yksinkertaisia kappaleita nuoteista ja ulkoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Opitaan sormijärjestyksien seuraaminen ja tärkeys. Opitaan lukemaan helppoa nuottikuvaa. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan asteikkoja. Harjoitellaan yhdessä soittamista. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Piano soi 2 (2 vuotta)

Opetellaan monipuolisempaa ja vaativampaa ohjelmistoa. Opitaan musiikin muotorakenteita ja nyansseja. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan asteikkoja. Säveltämisessä voidaan käyttää hyödyksi teknologiaa. Ohjelmistossa ja toiminnassa otetaan oppilaan omat mieltymykset huomioon. Yhteissoitossa voidaan hyödyntää teknologiaa ja esimerkiksi järjestää yhteissoittomahdollisuus toisessa oppilaitoksessa (toisessa maassa) olevan oppilaan kanssa. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Piano soi 3 (2 vuotta)

Soitetaan eri tyylikausien kappaleita, joissa tulevat edustetuiksi eri tunnelmat ja muotorakennelmat. Soitetaan eri tyyli-lajien kappaleita. Otetaan huomioon oppilaan mieltymykset ja jatkotavoitteet. Opitaan lisää tulkinnasta. Sävelletään ja improvisoidaan. Harjoitellaan prima vista- ja harjoittelutaitoja sekä asteikkoja. Musisoidaan yhdessä. Voidaan hyödyntää teknologiaa yhteismusisoinnissa, säveltämisessä sekä musiikkikappaleiden äänitemuotoon tekemisessä. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

5.1.3 Soitinopinnot: Harmonikka

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta musiikillisesti rikkaaseen, luovaan ja puhtaaseen ilmaisuun.

Tavoitteena ja keskeisenä sisältönä on, että oppilas

- Kehittää instrumentin soittamisen tekniikkaansa
- Oppii nuotinlukutaitoa ja prima vista - soittovalmiuksia
- Oppii tulkitsemaan monipuolista ohjelmistoa
- Oppii yhteissoittotaitoja ja saa solistisia valmiuksia
- Saa esiintymistaitoja ja oppii välittämään musiikillisia ajatuksiaan yleisölle

Opintokokonaisuuksien rakenne

Pääosin opinnot koostuvat haitarinsoiton tasolta toiselle etenevistä opinnoista.

Instrumenttiopintojen tueksi voi valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim. kuorolaulua, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteenaloilta (taiteidenvälisyys). Vähintään puolet opinnoista koostuu harmonikan opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti 1-2 vuoden säännöllisistä opinnoista. Alkeistaso voidaan ohittaa tai edetä nopeammin oppilaan iän ja valmiuksien niin salliessa.

Alkeistaso	30 min. opetusta / vk
Haitari Soi 1	30 min. opetusta / vk
Haitari Soi 1	40 min. opetusta / vk
Haitari Soi 2	40 min. opetusta / vk
Haitari Soi 2	40 min. opetusta / vk
Haitari Soi 3	40 min. opetusta / vk
Haitari Soi 3	40 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista ainakin yksi on esiintyminen. Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkeistaso (1 vuosi)

Opitaan haitarinsoiton alkeita. Tutustutaan soittimeen ja sen soittotapaan leikinomaisesti ja improvisoiden. Luodaan pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Soiton ja eri työtapojen avulla opitaan musiikin peruskäsitteitä ja nuotinluvun alkeita. Opitaan palkeen käyttöä ja totutaan vasemman käden näkymättömyyteen. Opitaan harjoittelun tärkeyttä ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Haitari Soi 1 (2 vuotta)

Opitaan haitarin soiton alkeita. Pidetään yllä hyvää musiikkisuhdetta. Opitaan hyvä soittoasento sekä musiikin peruskäsitteitä ja nuotinlukua. Opitaan palkeen tasaista käyttöä ja vahvistetaan vasemman käden omatoimisuutta. Opitaan soittamaan helppoja kappaleita nuoteista sekä korvakuulolta ja ulkoa. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Harjoitellaan kappaleen luonteen ja tunnelman ilmaisemista sekä koetaan musisoinnin iloa.

Haitari Soi 2 (2 vuotta)

Lisätään musiikillisia ja teknisiä valmiuksia tulkita musiikkikappaleita. Hyödynnetään improvisointia, kun laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä (melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, muoto). Harjoitellaan erityyppisiä kappaleita nuoteista ja ulkoa. Soitetaan myös korvakuulolta. Opitaan yhteismusisointitaitoja. Opitaan harjoittelun taitoja ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Haitari Soi 3 (2 vuotta)

Tutustutaan musiikin eri tyyleihin ja soitetaan kappaleita eri aikakausilta ja eri tyylilajeista. Opitaan tarkemmin musiikillisia tyylieroja. Laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä. Pidetään yllä improvisoinnin taitoja ja sävelletään omia kappaleita. Kehitetään nuotinlukutaitoa ja opitaan lisää musiikin peruskäsitteitä. Opitaan harjoittelun taitoja ja itsenäistä harjoittelua. Opitaan palkeenkäytön erikoistekniikkoja. Lisätään myös yhteismusisointia. Koetaan musisoinnin iloa.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkeistaso (1 vuosi)

Tehdään motorisia harjoituksia, jotka ohjaavat oikeaan soittoasentoon. Tehdään helppoja tekniikka ja tulkintaharjoituksia leikin varjolla. Soitetaan alkeisohjelmistoa nuotista ja korvakuulolta. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Soitetaan yhdessä oppilaan kanssa. Otetaan ohjelmistossa huomioon oppilaan omat musiikkimieltymykset. Opitaan sormijärjestyksien seuraaminen. Harjoitellaan esiintymistä yleisön edessä.

Haitari Soi 1 (2 vuotta)

Soitetaan alkutason ohjelmistoa ja yksinkertaisia kappaleita nuotista ja ulkoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Opitaan sormijärjestyksien seuraaminen ja tärkeys. Opitaan lukemaan helppoa nuottikuvaa. Harjoitellaan asteikkoja. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan yhdessä soittamista. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Haitari Soi 2 (2 vuotta)

Opetellaan monipuolisempaa ja vaativampaa ohjelmistoa. Opitaan musiikin muotorakenteita, karaktereja ja nyansseja. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan asteikkoja. Säveltämisessä voidaan käyttää hyödyksi teknologiaa. Ohjelmistossa ja toiminnassa otetaan huomioon oppilaan mieltymykset huomioon. Yhteissoitossa voidaan hyödyntää teknologiaa ja esimerkiksi järjestää yhteissoittomahdollisuus toisessa oppilaitoksessa (toisessa maassa) olevan oppilaan kanssa. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Haitari Soi 3 (2 vuotta)

Soitetaan eri tyylikausien kappaleita, joissa tulevat edustetuiksi eri tunnelmat ja muotorakennelmat. Soitetaan myös eri tyyllilajien kappaleita. Otetaan huomioon oppilaan mieltymykset ja jatkotavoitteet. Opitaan lisää tulkinnasta. Sävelletään ja improvisoidaan. Harjoitellaan prima vista-taitoja ja harjoittelua sekä asteikkoja. Musisoidaan yhdessä. Voidaan hyödyntää teknologiaa yhteismusisoinnissa, säveltämisessä sekä musiikkikappaleiden äänitemuotoon tekemisessä. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

5.1.4 Soitinopinnot: Kitara

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta musiikillisesti rikkaaseen, luovaan ja puhtaaseen ilmaisuun.

Tavoitteena ja keskeisenä sisältönä on, että oppilas

- Kehittää instrumentin soittamisen tekniikkaansa
- Oppii nuotinlukutaitoa ja prima vista - soittovalmiuksia
- Oppii tulkitsemaan monipuolista ohjelmistoa
- Oppii yhteissoittotaitoja ja saa solistisia valmiuksia

- Saa esiintymistaitoja ja oppii välittämään musiikillisia ajatuksiaan yleisölle

Opintokokonaisuuksien rakenne:

Pääosin opinnot koostuvat kitaransoiton tasolta toiselle etenevistä opinnoista.

Instrumenttiopintojen tueksi voi valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim. kuorolaulua, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteenaloilta (taiteidenvälisyys). Vähintään puolet opinnoista koostuu kitaran opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti 1-2 vuoden säännöllisistä opinnoista. Alkeistaso voidaan ohittaa tai edetä nopeammin oppilaan iän ja valmiuksien sen salliessa.

Alkeistaso	30 min. opetusta / vk
Kitara Soi 1	30 min. opetusta / vk
Kitara Soi 1	40 min. opetusta / vk
Kitara Soi 2	40 min. opetusta / vk
Kitara Soi 2	40 min. opetusta / vk
Kitara Soi 3	40 min. opetusta / vk
Kitara Soi 3	40 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista ainakin yksi esiintyminen. Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkeistaso (1 vuosi)

Opitaan kitaransoiton alkeita. Tutustutaan soittimeen ja sen soittotapaan leikinomaisesti ja improvisoiden. Luodaan pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Soiton ja eri työtapojen avulla opitaan musiikin peruskäsitteitä ja opitaan tabulatuurimerkinnot. Opitaan hyvä soittoasento. Opitaan harjoittelun tärkeyttä ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa. Opitaan perusasteikot duurissa ja mollissa.

Kitara Soi 1 (2 vuotta)

Opitaan kitaran soiton alkeita. Pidetään yllä hyvää musiikkisuhdetta. Vahvistetaan hyvä soittoasento sekä lisätään tietoa musiikin peruskäsitteistä ja asteikkojen ja kitaran otelaudan

tuntemusta. Opitaan näppäilyyn sekä sointusoiton perusteet. Opitaan soittamaan helppoja kappaleita tabulatuureista sekä korvakuulolta ja ulkoa. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Harjoitellaan kappaleen luonteen ja tunnelman ilmaisemista ja koetaan musisoinnin iloa.

Kitara Soi 2 (2 vuotta)

Lisätään musiikillisia ja teknisiä valmiuksia tulkita musiikkikappaleita. Hyödynnetään improvisointia, kun laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä (melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, muoto). Harjoitellaan erityylyisiä kappaleita tabulatuureista ja ulkoa. Soitetaan myös korvakuulolta. Opitaan yhteismusisointitaitoja. Opitaan harjoittelun taitoja ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Kitara Soi 3 (2 vuotta)

Tutustutaan musiikin eri tyyleihin ja soitetaan kappaleita eri aikakausilta ja eri tyylilajeista. Opitaan tarkemmin musiikillisia tyylieroja. Laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä. Pidetään yllä improvisoinnin taitoja ja sävelletään omia kappaleita. Kehitetään nuotinlukutaitoa ja opitaan lisää musiikin peruskäsitteitä. Opitaan harjoittelun taitoja ja itsenäistä harjoittelua. Lisätään myös yhteismusisointia. Koetaan musisoinnin iloa.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkeistaso (1 vuosi)

Tehdään motorisia harjoituksia, jotka ohjaavat oikeaan soittoasentoon. Tehdään helppoja tekniikka ja tulkintaharjoituksia. Soitetaan alkeisohjelmistoa tabulatuureista ja korvakuulolta. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Soitetaan yhdessä oppilaan kanssa. Otetaan ohjelmistossa huomioon oppilaan omat musiikkimieltymykset. Opetellaan lukemaan sointumerkkejä. Harjoitellaan esiintymistä yleisön edessä.

Kitara Soi 1 (2 vuotta)

Soitetaan alkutason ohjelmistoa ja yksinkertaisia kappaleita tabulatuureista ja ulkoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Harjoitellaan näppäilytekniikka ja sointusoittoa. Opitaan lukemaan helppoa nuottikuvaa. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan yhdessä soittamista. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Kitara Soi 2 (2 vuotta)

Opetellaan monipuolisempaa ja vaativampaa ohjelmistoa. Opitaan musiikin muotorakenteita, karaktereja ja nyansseja. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Säveltämisessä voidaan käyttää hyödyksi teknologiaa. Ohjelmistossa ja toiminnassa otetaan huomioon oppilaan mieltymykset. Yhteissoitossa voidaan hyödyntää teknologiaa ja esimerkiksi järjestää yhteissoittomahdollisuus toisessa oppilaitoksessa (toisessa maassa) olevan oppilaan kanssa. Esiintymistä yleisön edessä.

Kitara Soi 3 (2 vuotta)

Soitetaan eri tyylikausien kappaleita, joissa tulevat edustetuiksi erilaiset tunnelmat ja muotorakennelmat. Soitetaan myös eri tyyli-lajien kappaleita. Otetaan huomioon oppilaan mieltymykset ja jatkotavoitteet. Opitaan lisää tulkinnasta. Sävelletään ja improvisoidaan. Harjoitellaan prima vista-taitoja ja harjoittelua. Musisoidaan yhdessä. Voidaan hyödyntää teknologiaa yhteismusisoinnissa, säveltämisessä sekä musiikkikappaleiden äänitemuotoon tekemisessä. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

5.1.5 Soitinopinnot: Huilu

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta musiikillisesti rikkaaseen, luovaan ja puhtaaseen ilmaisuun.

Tavoitteena ja keskeisenä sisältönä on, että oppilas

- Kehittää instrumentin soittamisen tekniikkaansa
- Oppii nuotinlukutaitoa ja prima vista - soittovalmiuksia
- Oppii tulkitsemaan monipuolista ohjelmistoa
- Oppii yhteissoittotaitoja ja saa solistisia valmiuksia
- Saa esiintymistaitoja ja oppii välittämään musiikillisiä ajatuksiaan yleisölle

Opintokokonaisuuksien rakenne

Pääosin opinnot koostuvat huilunsoiton tasolta toiselle etenevistä opinnoista.

Instrumenttiopintojen tueksi voi valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim.

kuorolaulua, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteenaloilta (taiteidenvälisyys). Vähintään puolet opinnoista koostuu huilunsoiton opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti 1-2 vuoden säännöllisistä opinnoista. Alkeistaso voidaan ohittaa tai edetä nopeammin oppilaan iän ja valmiuksien sen salliessa.

Alkeistaso	30 min. opetusta / vk
Huilu Soi 1	30 min. opetusta / vk
Huilu Soi 1	40 min. opetusta / vk
Huilu Soi 2	40 min. opetusta / vk
Huilu Soi 2	40 min. opetusta / vk
Huilu Soi 3	40 min. opetusta / vk
Huilu Soi 3	40 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista ainakin yksi esiintyminen. Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkeistaso (1 vuosi)

Opitaan huilunsoiton alkeita. Tutustutaan soittimeen ja sen soittotapaan leikinomaisesti ja improvisoiden. Luodaan pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Soiton ja eri työtapojen avulla opitaan musiikin peruskäsitteitä ja nuotinluvun alkeita. Opitaan hyvä soittoasento. Opitaan harjoittelun tärkeyttä ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Huilu Soi 1 (2 vuotta)

Opitaan huilunsoiton alkeita. Pidetään yllä hyvää musiikkisuhdetta. Vahvistetaan hyvä soittoasento sekä musiikin peruskäsitteitä ja nuotinlukua. Opitaan soittamaan helppoja kappaleita nuotista sekä korvakuulolta ja ulkoa. Opitaan harjoittelun säännöllisyyttä. Harjoitellaan kappaleen luonteen ja tunnelman ilmaisemista ja koetaan musisoinnin iloa.

Huilu Soi 2 (2 vuotta)

Lisätään musiikillisia ja teknisiä valmiuksia tulkita musiikkikappaleita. Hyödynnetään improvisointia, kun laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä (melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, muoto). Harjoitellaan erityylyisiä kappaleita nuotista ja ulkoa. Soitetaan myös

korvakuulolta. Opitaan yhteismusisointitaitoja. Opitaan harjoittelun taitoja ja säännöllisyyttä. Koetaan musisoinnin iloa.

Huilu Soi 3 (2 vuotta)

Tutustutaan musiikin eri tyyleihin ja soitetaan kappaleita eri aikakausilta ja eri tyylilajeista. Opitaan tarkemmin musiikillisia tyylieroja. Laajennetaan osaamista musiikin eri elementeissä. Pidetään yllä improvisoinnin taitoja ja sävelletään omia kappaleita. Kehitetään nuotinlukutaitoa ja opitaan lisää musiikin peruskäsitteitä. Opitaan harjoittelun taitoja ja itsenäistä harjoittelua. Lisätään myös yhteismusisointia. Koetaan musisoinnin iloa.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkeistaso (1 vuosi)

Tehdään motorisia harjoituksia, jotka ohjaavat oikeaan soittoasentoon. Tehdään helppoja tekniikka ja tulkintaharjoituksia leikin varjolla. Soitetaan alkeisohjelmistoa nuotista ja korvakuulolta. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Soitetaan yhdessä oppilaan kanssa. Otetaan ohjelmistossa huomioon oppilaan omat musiikkimieltymykset. Harjoitellaan esiintymistä yleisön edessä.

Huilu Soi 1 (2 vuotta)

Soitetaan alkutason ohjelmistoa ja yksinkertaisia kappaleita nuotista ja ulkoa oppilaan musiikkimieltymyksiä huomioiden. Opitaan lukemaan helppoa nuottikuvaa. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Harjoitellaan yhdessä soittamista. Opitaan esiintymistä yleisön edessä. Opetellaan asteikkoja.

Huilu Soi 2 (2 vuotta)

Opetellaan monipuolisempaa ja vaativampaa ohjelmistoa. Opitaan musiikin muotorakenteita, karaktereja ja nyansseja. Sävelletään omia kappaleita ja/tai improvisoidaan. Säveltämisessä voidaan käyttää hyödyksi teknologiaa. Ohjelmistossa ja toiminnassa otetaan huomioon oppilaan mieltymykset huomioon. Yhteissoitossa voidaan hyödyntää teknologiaa ja esimerkiksi järjestää

yhteissoittomahdollisuus toisessa oppilaitoksessa (toisessa maassa) olevan oppilaan kanssa. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

Huilu Soi 3 (2 vuotta)

Soitetaan eri tyylikausien kappaleita, joissa tulevat edustetuiksi eri tunnelmat ja muotorakennelmat. Soitetaan myös eri tyyllilajien kappaleita. Otetaan huomioon oppilaan mieltymykset ja jatkotavoitteet. Opitaan lisää tulkinnasta. Sävelletään ja improvisoidaan. Harjoitellaan prima vista-taitoja ja harjoittelua. Musisoidaan yhdessä. Voidaan hyödyntää teknologiaa yhteismusisoinnissa, säveltämisessä sekä musiikkikappaleiden äänitemuotoon tekemisessä. Opitaan esiintymistä yleisön edessä.

5.1.6 Yksinlaulu

Lauluopinnot voi aloittaa, kun oppilaan äänenmurroskausi on ohi. Yleensä tämä tarkoittaa vähintään 16 ikävuotta. Poikkeustapauksista voidaan päättää johtavan opettajan kanssa. Yksinlaulun opiskelun tavoitteena on kehittää monipuolisesti omaa lauluääntä ja tutustua eri aikakausien lauluohjelmistoon. Keskeisenä sisältönä on, että oppilas oppii tuntemaan ja kehittämään omaa lauluääntään. Oppilas saa myös solistisia valmiuksia sekä esiintymiskokemuksia ja oppii laulujen tulkintaa sekä esiintymistaitoja. Tämän lisäksi opiskelijalle annetaan ohjausta yhteisesiintymisiin.

Opinnot koostuvat pääosin yksinlaulun tasolta toiselle etenevistä opinnoista. Lauluopintojen tueksi voi valita musiikin valinnaisia opintokokonaisuuksia kuten esim. instrumenttiopintoja, musiikin perusteita tai opintoja muilta taiteenaloilta (taiteidenvälisyys). Opintojen tulee sisältää laulun opintokokonaisuuksia vähintään viisi vuotta (alkutaso, jatkotaso). Opintokokonaisuus muodostuu pääsääntöisesti kahden vuoden säännöllisistä opinnoista.

Alkutaso (2 vuotta)

45 min. opetusta / vk

Jatkotaso (3 vuotta)

45 min. opetusta / vk

Valinnainen taso (2 vuotta)

45 min. opetusta / vk

Opintoihin kuuluu viisi käyntiä kulttuuritapahtumissa vuoden aikana, joista ainakin yksi esiintyminen. Opintokokonaisuuksiin voi kuulua viikottaisten tuntien lisäksi vuosittain periodiopetusta esim. musiikkileiri tai tuntien kuuntelua.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkutaso (2 vuotta)

Opitaan monipuolista äänenkäyttöä ja -huoltoa. Harjoitellaan tulkintaa ja esiintymistaitoja. Tutustutaan kotimaiseen ja ulkomaiseen perinteiseen, klassiseen lauluohjelmistoon. Opitaan laulajan ja säestäjän yhteistyön perusteita. Esiintyminen on olennainen osa opintokokonaisuuden suorittamista.

Jatkotaso (3 vuotta)

Opitaan monipuolista äänenkäyttöä ja -huoltoa. Harjoitellaan tulkintaa ja esiintymistaitoja. Lauletaan monipuolista kotimaista ja ulkomaista ohjelmistoa. Tutustutaan eri aikakausien laulumusiikkiin sekä esittämistyyliin. Ohjelmistovalinnoissa kiinnitetään huomiota oppilaan omiin musiikkimieltymyksiin. Opitaan laulajan ja säestäjän yhteistyön perusteita. Esiintyminen on olennainen osa opintokokonaisuuden suorittamista.

Valinnainen taso (2 vuotta)

Tutustutaan moderniin lauluohjelmistoon ja opitaan sen tulkintaa. Harjoitellaan tulkintaa ja esiintymistaitoja. Lauletaan monipuolista kotimaista ja ulkomaista ohjelmistoa. Opitaan äänenkäyttöä ja -huoltoa. Opitaan lisää yhdessä esiintymistaitoja pianistin, toisten laulajien ja isomman soitinryhmän kanssa. Esiintyminen on olennainen osa opintokokonaisuuden suorittamista ja esiintymisiä järjestetään vähintään neljä kahden vuoden aikana.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkutaso (2 vuotta)

Käydään läpi kotimaista ja ulkomaista perinteistä, klassista lauluohjelmistoa. Käydään läpi äänenhuollon perusteita. Harjoitellaan äänen käyttöä ja opitaan oikeaa laulutekniikkaa. Huolehditaan äänen terveydentilan oikeasta huomioimisesta. Harjoitellaan säestäjän kanssa ainakin muutaman kerran vuodessa. Järjestetään esiintymismahdollisuuksia kansalaisopiston toiminnan sisällä ja mikäli mahdollista, myös ulkopuolella.

Jatkotaso (3 vuotta)

Kerrataan äänenhuollon perusteita. Harjoitellaan äänen monipuolista käyttöä ja opitaan oikeaa laulutekniikkaa. Lauletaan monipuolista kotimaista ja ulkomaista ohjelmistoa. Tutustutaan säveltäjiin ja kappaleiden taustoihin ja aikakausille tyypillisiin esitystyyliin. Harjoitellaan säestäjän kanssa ainakin kuusi kertaa vuodessa. Järjestetään esiintymismahdollisuuksia sekä kansalaisopiston että muiden järjestäjien tilaisuuksissa. Teknologiaa voidaan hyödyntää esiintymisessä, harjoittelussa ja yhteistyöskentelyssä.

Valinnaistaso (2 vuotta)

Lauletaan modernin musiikin kotimaista ja ulkomaista ohjelmistoa. Lauletaan ooppera-, musikaali- ja/tai oratorioaarioita. Opetellaan tulkitsemaan esitysmerkintöjä ja tutustutaan säveltäjiin ja kappaleiden taustoihin. Pidetään yllä hyvää laulutekniikkaa ja äänenkäyttöä sekä huolehditaan äänenhuollon perusteista. Järjestetään yhteislaulumahdollisuuksia toisten laulajien, muusikoiden tai näyttelijöiden kanssa. Säestysharjoituksia jatketaan ja esiintymisiä järjestetään sekä kansalaisopiston että muiden järjestäjien tilaisuuksissa. Teknologiaa voidaan hyödyntää esiintymisessä, harjoittelussa ja yhteistyöskentelyssä.

5.1.7 Kuorolaulu/lauluryhmä

Kuorolaulun/lauluyhtyeeseen osallistumisen tavoitteena on yhteismusisoinnin ja oman äänen kehittäminen. Ohjelmistovalinnoissa otetaan huomioon ryhmän musiikkimieltymykset ja pidetään yllä monipuolista ja tarkoituksenmukaista laulukokoelmaa. Tavoitteena on tutustua kuoro-ohjelmistoon laaja-alaisesti ja oppia laulamaan osana kokonaisuutta. Ohjelmiston vaikeustaso määräytyy kuoron taitotason mukaan.

Tavoitteena on kuorossa tarvittavan nuotinlukutaidon oppiminen ja kehittäminen sekä yleisen musiikkitietouden lisääminen. Pyrkimyksenä on yhteismusisoinnin kehittäminen monipuolisen ohjelmiston ja muun, kuorotyöskentelyyn liittyvän, yhteisen toiminnan kautta. Esiintymiset ovat olennainen osa kuorojen ja lauluryhmien toimintaa. Kuoro toimii pääasiallisesti kansalaisopiston

kausiluonteisen toiminnan puitteissa. Esiintymisiä voi olla opiston työkauden ulkopuolella ympäri vuoden.

5.1.8 Yhteismusisointi

Yhteismusisointia järjestetään pääsääntöisesti soitinopetuksen, yksinlaulun, kuorolaulun sekä musiikin perusteiden opetuksen yhteydessä. Musiikkileikkikoulun toiminta perustuu yhteismusisointiin. Yhteismusisoinnin opetusta voidaan tarpeen mukaan järjestää myös erillisenä kurssina. Yhteismusisoinnin tavoitteena on kehittää yhteistä sointia, improvisointitaitoja, musiikin eri tyylien ja muotojen hahmottamista. Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää stemmaharjoitusten tärkeyden. Lisäksi pyrkimyksenä on oppia yhteissoittamisen taitoja ja toimintaa ryhmän jäsenenä. Esiintymiset ovat olennainen osa yhteismusisointia. Esiintymisiä voi olla myös ryhmien kokoontumistoiminnan ulkopuolella.

5.1.9 Musiikintuntemus

Musiikintuntemusta opetetaan läpäisyperiaatteella soitin- ja lauluopetuksessa sekä musiikin teorian opetuksen yhteydessä. Opetusta voidaan järjestää myös erillisissä musiikintuntemuksen opetusryhmissä. Opetuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilas eri aikakausien musiikkiin ja musiikin lajeihin. Oppilas tutustuu eri kulttuurien musiikkiperinteisiin. Niihin tutustumalla oppilaalle tarjoutuu mahdollisuus ymmärtää yhteiskunnallisia ja taiteellisia ilmiöitä laajemmin.

Musiikkiin voidaan tutustua sekä äänitteiden että konserttikäyntien kautta. Elävän musiikin kuuntelu eli konserttikäynnit ovat olennainen osa opintoja. Opetuksen sisällöllisenä tavoitteena on, että oppilas oppii keskittymään musiikin kuunteluun sekä äänitteitä että elävää musiikkia kuunnellessaan. Hän oppii tuntemaan eri aika- ja tyylikausien säveltäjiä ja sävellyksiä sekä analysoimaan jälkimmäisiä. Lisäksi oppilas oppii arvioimaan musiikkia ja tuntemaan musiikin eri

lajeja. Musiikin tuntemuksessa hyödynnetään teknologiaa ja opitaan käyttämään erilaisia lähiympäristön ja internetin tarjoamia musiikkipalveluita.

5.1.10 Musiikinperusteet (teoria ja säveltapailu)

Musiikinperusteiden opetuksen tarkoituksena on, että oppilas oppii musiikin teoriaa käytännön läheisesti oman instrumentin ja äänen avulla sekä yhteismusisoinnin kautta.

Opetuksen tavoitteena on nuotinlukutaidon sekä musiikin ja rytmin kuuntelun kehittäminen.

Musiikintuntemuksen opetus on liitettävissä musiikinperusteiden opetukseen. Sisällöllisesti keskeisiä alueita ovat rytmi, melodia, intervallit, asteikot ja soinnut.

<i>Alkeistaso</i> (1 vuosi)	60 min. opetusta / vk
<i>Jatkotaso</i> (2 vuotta)	60 min. opetusta / vk
<i>Valinnaistaso</i> (2vuotta)	60 min. opetusta / vk

Harjoitusohjelmassa voidaan paneutua esim. seuraaviin säveltäjiin ja teoksiin:

Martini: *In monte oliveti*

Bach: *Soolosellosarja n:o 1 G-duuri*

Bartók: *Mikrokosmos*

Mozart: *Ave verum corpus* (kuoro)

Sibelius: *Romanssi*

Smith-Brindle: *El Polifemo de Oro* (kitara)

Sonninen: *Valkopippuri* (piano)

Valpola: *Klovnit II* (harmonikka)

Opintokokonaisuuksien tavoitteet:

Alkeistaso (1 vuosi)

Harjaannutaan kappaleiden eri puolien hahmottamiseen. Opitaan lukemaan g- ja f- avainta.

Opitaan laulamaan nuoteista yksiaänisesti. Opitaan kirjoittamaan lyhyitä melodioita ja rytmejä

kuulonvaraisesti ja instrumentin avulla. Opitaan sointuasteet. Opitaan löytämään sointuja ja

bassolinjoja helppoihin melodioihin. Improvisoidaan, sävelletään omia pieniä kappaleita. Opitaan

erilaisia rytmi-ilmiöitä (syke, kestot ja tauot, fraseeraus). Opitaan musiikin merkityksestä ja

mielipiteiden perustelemisesta. Opitaan perusmusiikkisanastoa. Harjoitetaan yhteismusisointiohjelmistoa ja kuunnellaan keskeistä oppilaiden omien instrumenttien ohjelmistoa. Annetaan oppilaalle virikkeitä omakohtaisen musiikkisuhteen muodostamiseen länsimaiseen musiikkiin, sen erilaisiin tyyliin, ilmiöihin ja historiaan.

Jatkotaso (2 vuotta)

Harjaannutaan kappaleen eri puolien hahmottamiseen. Opitaan nuottikuvan sujuvaa hahmottamista. Opitaan laulamaan nuoteista yksi- ja kaksiäänisesti. Opitaan kirjoittamaan melodioita ja rytmejä kuulonvaraisesti ja instrumentin avulla. Opitaan musiikkisanastoa. Opitaan hahmottamaan harmoniaa sekä kuulonvaraisesti että nuottilähtöisesti. Opitaan improvisointia ja säveltämistä. Teknologiaa voidaan hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Opitaan rytmin ja melodisen linjan hallintaa, oikea-aikaista aloittamista ja säveltason löytämistä. Lisäksi kiinnitetään huomiota sävelpuhtauteen, oman stemman hahmottamiseen ja etenemiseen mahdollisista virheistä huolimatta. Opitaan länsimaisessa musiikissa käytettävät tavallisimmat soittimet ja niiden soittotavat.

Valinnaistaso (2 vuotta)

Harjaannutaan melodian ja rytmin hahmottamiseen. Opitaan hallitsemaan moniäänistä ohjelmistoa. Opitaan jäsentämään musiikkia sekä kuulonvaraisesti että nuoteista, esimerkiksi sointuanalyysin avulla. Opitaan soveltamaan harmoniatietoja, esimerkiksi laatimalla luontevia stemmoja sointutehtäviin. Opitaan soveltamaan tyylien tuntemusta omaan soitto-ohjelmistoon.

Opintokokonaisuuksien sisällöt:

Alkeistaso (1 vuosi)

Harjoitellaan g- ja f-avain viivastojen lukemista ja niille kirjoittamista. Lauletaan sekä valmiiksi sävellettyjä että itse sävellettyjä yksiäänisiä melodioita. Kuunnellaan ja opetellaan tunnistamaan interalleja sekä sointuja ja sointuasteita. Käydään läpi sointujen roolia musiikissa ja kokeillaan eri sointujen sopivuutta kappaleisiin. Improvisoidaan, sävelletään omia pieniä kappaleita. Käydään läpi erilaisia rytmilähtöisiä, kuten syke, kestot ja tauot sekä fraseeraus ja opetellaan tunnistamaan

niitä kappaleista sekä hyödyntämään niitä omissa kappaleissa. Kuunnellaan musiikkia ja harjoitellaan yhdessä soittamista. Harjoitellaan soiton jatkamista mahdollisista virheistä huolimatta, keskustellaan esiintymisjännityksestä ja virheiden tekemisestä. Tutustutaan musiikin historiaan oppilaiden harjoittaman ohjelmiston kautta. Pohditaan kappaleiden taustoja ja sitä, miten sekä kappaleita että niiden esittämistä voi arvioida. Kannustetaan oppilaita omaehtoiseen musiikin kuunteluun ja konserteissa käymiseen. Järjestetään vähintään yksi yhteinen konserttikäynti.

Jatkotaso (2 vuotta)

Harjoitellaan g- ja f-avain viivastojen lukemista ja niille kirjoittamista. Lauletaan sekä valmiiksi että itse sävellettyjä yksi- ja kaksiäänisiä melodioita. Harjoitellaan melodioiden ja rytmien ylös kirjoittamista kuulon perusteella ja instrumentin avulla. Kuunnellaan intervaleja ja sointuja ja opetellaan tunnistamaan niitä sekä kuulonvaraisesti että nuoteista. Opetellaan improvisointia ja säveltämistä ja hyödynnetään siinä sointujen harjoittelua. Teknologiaa hyödynnetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan mm. internetistä saatavien nuotinnusohjelmien käyttöä harjoitellaan. Tutustutaan musiikin tekijänoikeuskysymyksiin. Opetellaan musiikkisanastoa. Kuunnellaan musiikkia. Käydään läpi tavallisimmat länsimaisessa musiikissa käytettävät soittimet ja niiden soittotavat sekä opetellaan tunnistamaan soittimia yksitellen ja ryhmästä kuullun perusteella. Harjoitellaan yhteissoittoa. Yhteissoitossa kiinnitetään huomiota sävelpuhtauteen, oman stemman hahmottamiseen, rytmien ja melodisen linjan hallintaan, oikea-aikaiseen aloittamiseen ja säveltason löytämiseen. Harjoitellaan soiton jatkamista mahdollisista virheistä huolimatta, keskustellaan esiintymisjännityksestä ja virheiden tekemisestä. Järjestetään vähintään yksi yhteinen konserttikäynti. Järjestetään vähintään yksi yhteissoittoaesiintyminen.

Valinnaistaso (2 vuotta)

Sävelletään soinnutettuja, yksi- ja kaksiäänisiä melodioita sekä lauluäänelle/-äänille että soittimille. Harjoitetaan tuotoksia sekä valmiiksi sävellettyä ohjelmistoa ryhmässä. Painotetaan melodian ja harmonian yhteyttä. Harjoitellaan trioli ja syynkooppirytmiejä. Tutustutaan harvinaisempiin tahtilajeihin (5/8 ja 7/8) sekä tahtilajivaihdoksia sisältävään musiikkiin. Harjoitellaan yhdessä soittoa nuoteista ja improvisoiden. Opetellaan musiikkisanastoa. Tutustutaan duurin ja mollin lisäksi moodeihin. Harjoitellaan melodioiden ja rytmien ylös kirjoittamista kuulonvaraisesti sekä instrumentin avulla. Harjoitellaan sointuanalyysin tekoa. Tutustutaan teosanalyysin tekemiseen ja harjoitellaan sitä. Tutustutaan eri aikakausien musiikkiin

ja musiikkityyleihin kuuntelemalla, soittamalla ja analysoimalla teoksia sekä keskustelemalla. Hyödynnetään oppilaiden omaa soitto-ohjelmistoa. Kannustetaan oppilaita monipuoliseen musiikin käyttöön kuuntelemalla, soittamalla, esiintymällä. Tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti paikkakunnan musiikkitarjontaan eri näkökulmista sekä netin kautta löydettävään musiikkimateriaaliin. Tutustutaan tekijänoikeuslakiin. Järjestetään vähintään yksi yhteinen konserttikäynti ja yksi yhteissoittoa esiintyminen.

5.1.11 Vapaasäestys ja improvisointi

Opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella soitinopetuksen ja musiikin perusteiden yhteydessä. Opisto voi järjestää myös erillisiä vapaan säestyksen ja improvisoinnin kursseja. Opetuksen laajuudesta päätetään kurssikohtaisesti.

Opetuksen tavoitteena on luoda valmiuksia oman soittotaidon hyödyntämiseen erilaisissa tilanteissa mm. soiton ja laulun säestämisessä ja yhteissoitossa. Keskeinen tavoite on, että oppilas saa valmiuksia ilmaista musiikillisia ajatuksiaan ja ideoitaan improvisoimalla sekä tuottamalla ääntä ja musiikkia. Pyrkimyksenä on, että oppilas oppii soittamaan sekä sointumerkeistä että korvakuulolta, oppii improvisointia ja transponointia, oppii tyylinmukaista rytminkäsittelyä ja fraseerausta sekä oppii kehittämään instrumentin soittotekniikkaa ja sen hallintaa erilaisissa säestystilanteissa.

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää, että improvisoinnissa ei ole väärin soittamisen mahdollisuutta. Keskustelemalla ja kokeilemalla tutustutaan erilaisiin tapoihin hyödyntää soitinta äänimaisemien ja musiikillisten ajatusten ja ideoiden luonnissa. Opetellaan lukemaan sointumerkkejä ja tutustutaan sointujen teoriaan. Harjoitellaan korvakuulolta soittoa sekä sointujen löytämistä melodiaan kuullun perusteella. Opetellaan transponoimaan kappale. Transponoinnin ohessa käydään läpi sävellajien teoriaa. Opetellaan sointumerkeistä soittoa. Tutustutaan erityisesti kevyen musiikin eri tyyleihin ja säestystapoihin. Harjoitellaan erilaisia säestystapoja omalla instrumentilla. Pyritään järjestämään vähintään yksi säestyssoittomahdollisuus opintojen sisällä.

5.1.12 Musiikkiteknologia

Opetusta järjestetään läpäisyperiaatteella musiikin perusteiden ja soitin- ja lauluopintojen yhteydessä. Kansalaisopisto järjestää tarpeen mukaan erillisen musiikkiteknologian opintojakson. Musiikkiteknologiaopintojen tavoitteena on, että opiskelija oppii perusvalmiudet tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseksi musiikkiharrastuksessaan ja opinnoissaan. Tavoitteina on, että oppilas oppii käyttämään omaa tvt-laitetta opiskelun tukena, oppii hyödyntämään opinnoissaan tietoverkkojen ja verkkopedagogiikan antamia mahdollisuuksia, oppii hyödyntämään nuotinnus- ja äänitysohjelmia sekä oppii hyödyntämään teknologiaa yleisesti musiikin tuottamisessa.

Tutustutaan oman laitteen erilaisiin musiikkisovelluksiin kokeillen ja keskustellen. Opitaan hakemaan tietoa muilta laitteiden käyttäjiltä internetistä tai lähiympäristöstä. Tutustutaan internetistä löytyviin ohjelmiin sekä verkko-opetusalustoihin sekä keskustelupalstoihin. Tutustutaan nuotinnus- ja äänitysohjelmiin. Tutustutaan tekijänoikeuslakiin. Keskustellaan turvallisuuteen ja lainmukaisuuteen liittyvistä kysymyksistä koskien omien musiikkituotosten julkaisemista sekä muiden tekijöiden tuotosten käyttämistä. Harjoitellaan itselle soveltuvien ohjelmien käyttöä ja hallintaa.

5.1.13 Maailmanmusiikki

Opintokokonaisuuden opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella muun musiikinopetuksen yhteydessä. Opetusta voidaan järjestää myös erillisissä opetusryhmissä.

Maailmanmusiikin opiskelun tarkoituksena on tutustua maailman musiikkikulttuureihin ja oppia hahmottamaan musiikkia osana kulttuuria. Tavoitteena on, että oppilas tutustuu eri maiden ja kansojen musiikkityyleihin sekä musiikin historiaan. Pyrkimyksenä on, että oppilas oppii tuntemaan erilaisia soittimia ja soittotapoja sekä tutustuu eri musiikkikulttuureihin musiikkia kuuntelemalla ja musiikkia tekemällä.

Kuunnellaan eri maiden musiikkia ja tutustutaan kappaleiden taustoihin ja säveltäjiin. Soitetaan musiikkia omilla instrumenteilla. Tutustutaan eri maiden kansallissoittimiin ja niiden soittotapoihin. Mikäli mahdollista järjestetään vähintään yksi konserttikäynti. Mikäli tämä ei ole

mahdollista, katsotaan videolta konserttitaltiointi. Teknologiaa voidaan hyödyntää esimerkiksi järjestämällä skype tai ac-yhteys toisen maan musiikkikouluun. Tutustutaan paikalliseen/alueelliseen kansanmusiikkiin. Hyödynnetään paikallisia resursseja mahdollisuuksien mukaan.

5.1.14 Taiteidenvälisyys

Taiteidenvälisten opintojen tavoitteena on monipuolistaa musiikinopetusta ja auttaa oppilasta ymmärtämään taidetta laajemmin. Tavoitteena on, että oppilas tutustuu johonkin muuhun taiteenalaan, perehtyy jonkin muun taidelajin tiedollisiin ja taidollisiin perusteisiin sekä omaksuu keinoja, joilla musiikki ja kyseinen taidelaji voidaan elävästi yhdistää kokonaisuudeksi.

Opintokokonaisuus pohjautuu vahvasti oppilaan omiin mieltymyksiin ja ideoihin.

Esimerkkinä toteutuksesta voisi olla musiikkiteatterinäytelmän kehittäminen valmiista sävellyksistä tai omista sävellyksistä. Toinen esimerkki olisi koota itse tehdyistä käsitöistä näyttely, jossa soisi juuri teosten pohjalta improvisoitu musiikki tai kuvataidenäyttely, jonka teokset ovat syntyneet oppilaan harjoittaman ohjelmiston pohjalta.

Opintokokonaisuus sisältää kulloisenkin taiteenalan tutustumiskäyntejä, kuten konserttikäyntejä, taidenäyttely- tai tanssiesitysvierailuita.

5.2 Sanataide

Ranuan kansalaisopistossa sanataiteenopetusta järjestetään pääasiallisesti sivuaineopetuksena. Opetusta tarjotaan resurssien mukaan. Sanataiteen opinnot voivat muodostaa pääosan oppilaan TPO:n yleisen oppimäärän mukaisista opinnoista, mikäli opetuksen järjestäminen pitkällä tähtäimellä osoittautuu mahdolliseksi.

Sanataiteen opetuksessa käsitellään kirjoitettua, puhuttua ja kuvitettua kieltä. Opetuksen ensisijainen tavoite on kielen ja mielikuvituksen rikastuttaminen. Tavoitteena on tarjota monipuolisia, positiivisia kielellisemotionaalisia kokemuksia, laajentaa sanavarastoa ja kehittää eläytymiskykyä. Tärkeää on myös oppilaan oman identiteetin ja persoonallisen ilmaisutavan

löytyminen. Pienimpien lasten kanssa tavoitteisiin pyritään korostamalla opetuksessa leikkiä, iloa ja ilmaisuvapautta sekä huomioimalla oppilaiden elämänpiiri ja kiinnostuksenkohteet.

Kirjoittamisen ja kirjallisuudentuntemuksen avulla pyritään kehittämään oppilaan ajattelutaitoja sekä jäsentämään maailmaa. Tavoitteena on oppilaan oman ajattelun ja ilmaisun kehittäminen siten, että oppilas tunnistaa kielen merkityksen niin jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuin kuvitteellisissa mielikuvituskonteksteissa. Opintojen aikana tutustutaan paikallisiin kirjoittajiin sekä heidän teoksiinsa. Se avaa oman kieliympäristön kielenkäyttökulttuuria oppilaalle.

Tärkeän osan opetusta muodostaa kielellisten viestien vastaanottamiseen liittyvien kysymysten käsittely. Medialukutaidon kehittäminen ja mediakriittisyys ovat läpi opetuksen käyviä teemoja.

Opintojen rakenne

Sanataiteenopetus jaetaan kymmeneen eri aihealueeseen. Opetuksesta vastaava opettaja voi suunnitella kurssit joko yhden aihepiirin ympärille tai useita aihepiirejä yhdistellen. Opetus järjestetään siten, että otetaan huomioon oppilaiden erilaiset kielelliset ja vuorovaikutukselliset valmiudet.

1.JÄSENNÄN MAAILMAA

Tavoitteena on, että oppilas

- havainnoi itseään ja ympäristöään
- huomaa omassa historiassaan ja lähiympäristössään aineksia kertomuksiin
- rikastaa mielikuvitustaan ja laajentaa sanavarastoaan
- kehittää suullista ja kirjallista ilmaisuaan
- tutustuu kirjaston avulla kirjallisuuden moninaisuuteen

Keskeiset sisällöt

- omien kokemusten ja kiinnostuksen kohteiden sekä lähiympäristön havainnoiminen ja hyödyntäminen kerronnan aineksina
- minun, perheeni ja sukuni tarinat, eri sukupolvien välinen vuorovaikutus
- oman ilmaisun etsiminen ja harjaannuttaminen monenlaisista kirjoittamista kokeilemalla
- sanavaraston monipuolinen kartuttaminen
- lempikirjan esittelemine muille
- kokemisen ja tekemisen yhdistäminen: eri taidelajeja hyödyntävän teoksen tai projektin

- valmistaminen itselle tärkeästä tekstistä tai kokemuksesta

2. KERRONNAN RAKENTEITA JA KÄSITTEITÄ

Tavoitteena on, että oppilas

- havainnoi itseään ja ympäristöään
- huomaa omassa historiassaan ja lähiympäristössään aineksia kertomuksiin
- rikastaa mielikuvitustaan ja laajentaa sanavarastoaan
- kehittää suullista ja kirjallista ilmaisuaan
- tutustuu kirjaston avulla kirjallisuuden moninaisuuteen

Keskeiset sisällöt:

- erityyppisten tarinoiden kertominen, lukeminen, katsominen ja kuunteleminen
- kertomuksen keskeiset käsitteet: henkilöt, kertoja, miljöö, juoni, aihe ja teema
- kertomuksen rakentamisen taito: aloitus, keskikohta, lopetus ja käänteet
- henkilöhahmojen kehittäminen: pyrkimykset ja ristiriidat
- elämyksellinen tutustuminen eri miljööisiin
- ajatuskartan käyttö tarinan juonen ja henkilöhahmojen rakentamisessa
- seikkailutarinan ja sankarin aineiden etsiminen omasta elämästä ja tarinan kirjoittaminen

3. MONIMUOTOINEN KIELI

Tavoitteena on, että oppilas

- havaitsee, miten kieltä käytetään eri yhteyksissä
- ymmärtää faktan ja fiktion eron
- havainnoi ja kokeilee kielen keinoja
- tutustuu draamaan kirjallisuuden lajina ja teatteri-ilmaisuun
- syventää ja monipuolistaa ilmaisuaan aistikokemuksin ja kielileikein
- kokeilee kirjoittamista eri rooleissa

Keskeiset sisällöt:

- erilaisiin henkilöhahmoihin eläytyminen ja roolissa kirjoittaminen
- monologi ja dialogi
- tutustutaan näytelmiin, kuunnelmiin ja teatteriin
- kielen rytmi, tunnetilan vaikutus tekstiin
- persoonallisen ilmaisun etsimistä ja kehittämistä
- kielellä leikkimistä
- teksti ja liike, teksti ja ääni, teksti ja kuva

- rakennetaan (lukukokemuksen pohjalta) aistielämyksiä tarjoava tila, jonka inspiroimana rakennetaan oma teksti

4. SANATAITEEN TOISTUVAT TEEMAT

Tavoitteena on, että oppilas

- tuntee oman kielensä historiaa ja nykyilmiöitä
- tutustuu oman ja muiden kulttuurien suuriin kertomuksiin ja myytteihin
- tunnistaa arkkityyppiset tarinat ja henkilöt
- perehtyy kansan- ja nykytarustoon

Keskeiset sisällöt:

- maagiset tarut ja hahmot kirjallisuudessa sekä omissa tarinoissa
- kummitusjutut sekä kaupunkitarinat lukien ja kertoen
- symbolit ja yleisimmät arkkityypit
- tutustumista syntytarinoiden ja legendoiden
- tarinan aristoteelinen ja myyttinen rakenne
- tutustumista suulliseen perinteeseen sekä eri aikakausien teoksiin ja niiden kieleen
- myyttisen tarinan luominen aineksina oman asuinpaikan tarinat ja ihmiset

5. ERILAISIA TODELLISUUKSIA JA TAPOJA KERTOJA

Tavoitteena on, että oppilas

- havainnoi realismin ja fantasian eroja
- etsii ja tunnistaa eri lajityyppisiä rakentavia keskeisiä tekijöitä
- tutustuu huumorin muotoihin
- rakentaa oman fantasiamaailman

Keskeiset sisällöt:

- tutustuminen monipuolisesti fantasian maailmaan
- realismin ja yliluonnollisen kohtaaminen, myös omassa tarinassa
- huumorin keinot: ironia, satiiri, parodia ja käännetty maailmat
- tutkitaan miljöötä tarinaan ja sen henkilöihin merkityksiä antavana osana
- oman fantasiamaailman luominen ja siihen sijoittuvan tarinan kirjoittaminen

6. KERTOJAN JA TEKSTIN MUODONMUUTOKSIA

Tavoitteena on, että oppilas

- havaitsee teosten maailmoissa tapahtuvat muodonmuutokset
- havainnoi tekstin tyyli muutoksia, kielen vaihtelua ja kielen kuvallisuutta
- laajentaa kulttuurintuntemustaan muihin maihin ja kansoihin ja niiden kerrontaperinteisiin
- havaitsee, miten sanat muuttuvat runoksi, näytelmäksi, kuunnelmaksi tai elokuvaksi

Keskeiset sisällöt:

- muodonmuutokset kirjallisuudessa juonen, henkilöhahmojen ja kielen tasoilla
- saman aiheen kirjoittamista eri tyyliillä, eri lajeiksi, eri kielimuodolla, eri tarkoituksiin
- lyriikka kirjallisuudenlajina ja sen käsitteet: runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitta, kuva, toisto
- erilaisia kertojaratkaisuja
- alakulttuurit henkilöhahmon muokkaajana
- eri kulttuurien kuvastot taiteessa; tarinoiden aiheet, sankarit ja perusarvot
- muodonmuutokset kirjoittajana: oma tyyli ja sen kehittäminen, omat aiheet ja niiden variointi
- muodonmuutostarinan kirjoittaminen

7. TEKSTI MAAILMASSA

Tavoitteena on, että oppilas

- tuntee tekstin tien julkaisuksi ja kirjallisen kentän toimintaa ja toimijoita
- kokeilee lehtikirjoittamista
- ottaa huomioon, että viestillä on kohderyhmä ja tavoite
- kokeilee teksteillä vaikuttamista
- toteuttaa ideomansa kokonaisuuden ja tiedottaa siitä

Keskeiset sisällöt:

- tutustuminen kirjailijan ja muun kirjoittamisen ammattilaisen työhön
- kustantamossa tai lehden toimituksessa vierailu
- vaikuttamiseen tähtäävät tekstit, esimerkiksi kolumni, pakina, mielipidetekstit, arvostelu, pamfletit
- tietyille kohderyhmälle suunnattu julkaisu tai esitys, esimerkiksi www-sivut, lehti, antologia

8. MINÄ TAITEILIJANA

Tavoitteena on, että oppilas

- etsii omaa tyyliään ja lajiaan
- etsii aiheita ja aineistoa ja työstää omaa tekstiään
- ymmärtää palautteen saamisen ja antamisen merkityksen
- oppii arvioimaan omaa työtään
- tutkii ajatteluaan ja kokemuksiaan sekä hyödyntää havaintojaan ilmaisussaan

Keskeiset sisällöt:

- minä kirjoittajana, esimerkiksi lyyrikkona tai prosaistina, henkilö-, teema-, kieli- tai juonilähtöisenä kirjoittajana
- pohtiva kirjoitus itsestä kirjoittajana
- kirjoittamisen ja tarinanahmotuksen tekniikoita, esimerkiksi synopsis, miljöö tutkimus, aineistonkeruu
- omat arvot ja uskomukset ja niiden pohtiminen suhteessa tarinaan ja sen henkilöihin
- oman ja muiden tekstien analysointia ja arviointia ja palautteenantoa
- jonkin luovan kirjoittamisen oppikirjan lukeminen ja kommentointi
- oman kielenkäytön tietoista tutkimista ja kehittämistä
- laajahko lopputyö

9. TARINAT UUSMEDIASSA

Tavoitteena on, että oppilas

- syventää medialuku- ja -kirjoitustaitoaan
- kokeilee kirjoittamista eri välineille
- havaitsee tekstien viittauksia muihin teksteihin
- pohtii viestijän ja vastaanottajan vastuuta

Keskeiset sisällöt:

- erilaisten mediatekstien tarkastelua ja tekemistä
- mainonnan maailma ja tarinat mainosten takana
- tekstin ja sen välittämän informaation luotettavuuden arviointia
- kirjallisuuden ja luovan kirjoittamisen sivustot
- verkkokirjat ja -lehdet; kirjastojen verkkopalveluiden käyttö
- omien kirjallisuusaiheisten kotisivujen tekeminen

10. TAITEET KOHTAAVAT

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii tulkitsemaan eri taidelajeja sisältäviä teoksia
- yhdistää kokemisen ja tekemisen
- saa sanataiteen rinnalla tuntumaa toiseen taidelajiin
- ymmärtää teeman, taideteoksen väitteen ja sanoman olevan toteutettavissa useilla eri tekniikoilla eri taidelajeiksi

Keskeiset sisällöt:

- esityksen taustalla vaikuttavan tai siihen liittyvän tekstin tai idean etsiminen
- aiheen, teeman ja sanoman tarkastelu eri taiteiden kielellä ilmaistuna ja toteuttaminen eri taidelajeiksi
- tekstin ja esimerkiksi liikkeen, kankaan, äänen tai valo- tai videokuvaamisen yhdistäminen ja vuorovaikutuksen kokeileminen
- eri taidelajeja yhdistävä esitys tai teos
- pohdiskeleva teksti taiteidenvälisen projektin herättämistä ajatuksista ja kokemuksista

Varhaisiän sanataideopetus – vuorovaikutusta, iloa ja leikkivää mieltä!

Tavoitteena on, että oppilas

- leikkii ja kuvittelee
- rohkaistuu vuorovaikutukseen: kuuntelee, kertoo ja lukee
- harjaantuu käyttämään kaikkia aisteja havainnoinnissa
- saa tuntumaa sanataiteen moninaisuudesta

Keskeiset sisällöt:

- sadutus yksin ja ryhmätilanteessa
- interaktiivisia tarinatuokioita
- sanoilla leikkiminen
- kansan- ja taidesadut, runot ja kansanrunot
- omien satuolentojen ja -maailmojen luominen
- aistihavainnoilla leikkiminen, niistä kertominen sekä yhdistäminen tarinointiin
- draama- ja ilmaisuleikit

Aikuisten sanataideopetus

Aikuisten opetuksessa noudatetaan soveltaen sanataiteen yleisen oppimäärän opintokokonaisuuksissa määritettyjä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Aikuisia ohjataan oma-aloitteiseen työskentelyyn sekä tehtävien ja opitun soveltamiseen itsenäisesti. Heitä ohjataan lukemaan ja tutkimaan laajasti kaunokirjallisuutta ja muita sanataiteen alaan kuuluvia tekstejä ja hyödyntämään niitä omassa kirjoittamisessaan. Medialukutaito ja mediakriittisyys ovat tärkeitä tutkimuksen ja keskustelun aiheita. Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon, että opiskelijat ovat hyvin eritasoisia taidoiltaan ja taidoiltaan. Opiskelijoille luodaan kannustava ja sosiaalisesti vuorovaikutteinen opiskeluilmapiiri. Opetusta voidaan tarjota koko lukuvuoden mittaisena mutta myös lyhyempinä kursseina. Opiskelu koostuu sekä lähiopetuksesta että itsenäisistä opiskelujaksoista. Opetusta voidaan antaa sekä ryhmä- että yksilöopetuksena.

Opetuksen yksilöllistäminen

Mikäli resurssien puolesta on mahdollista, voi oppilas koota koko TPO:n yleisen oppimäärän opintokokonaisuuden sanataiteen alalta. Tällaisessa tapauksessa aikuisopiskelijalle tulisi tarjota erikoistumismahdollisuus esimerkiksi lyriikkaan, proosaan tai journalismiin. Opetuksesta vastaava opettaja ohjaa opiskelijaa itsenäistä työskentelyä vaativien opintojaksojen suunnittelemisessa.

Oppilaille annetaan jatkuvasti ryhmä- ja yksilöpalautetta. Oppilaita harjaannutetaan myös itsearviointiin. Palaute on kannustavaa ja pitkäkestoista. Oppilaiden töistä voidaan koota yhteisjulkaisuja, ja heitä ohjataan osallistumaan kilpailuihin, jolloin he voivat saada julkista palautetta.

5.3 Visuaaliset taiteet

Ranuan kansalaisopistossa visuaalisten taiteiden opetus on niin kutsuttua sivuaineopetusta. Opetusta tarjotaan resurssien mukaan. Suuntautumism vaihtoehtoja ovat kuvataiteet ja käsityö. Lisäksi järjestetään yksittäisiä arkkitehtuurin ja audiovisuaalisen taiteen kursseja. Visuaalisten

taiteiden opinnot voivat muodostaa pääosan oppilaan TPO:n yleisen oppimäärän mukaisista opinnoista, mikäli tasolta toiselle etenevän opetuksen järjestäminen osoittautuu mahdolliseksi.

5.3.1 Kuvataiteet

Kuvataiteen perusteet:

Tavoitteet ja sisällöt rakennetaan niin, että ne opintokokonaisuudesta toiseen edettäessä monipuolistuvat ja syvenevät. Opetus on teemallista, ja siinä otetaan huomioon oppilaan ikä ja kehitysvaihe. Oppilaan elämysympäristön tarjoamia mahdollisuuksia (esim. luonto sekä paikalliset kuvataiteilijat ja heidän tuotantonsa) hyödynnetään opetuksessa.

Tavoitteena on, että oppilas oppii kuvallisia ajattelunvalmiuksia ja kuvan tekemisen perustaitoja usealla eri kuvataiteen osa-alueella sekä oppii kehittämään omaa kuvallista ilmaisuaan. Oppilas harjoittelee kuvan visuaalisten peruselementtien käyttämistä sekä tutustuu eri materiaaleihin ja eri tekniikoiden ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Oppilas harjoittelee materiaalien ja työskentelyvälineiden käyttämistä tarkoituksen- mukaisesti, turvallisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti. Opinnoissa tarkastellaan kuvataiteen ja arjen kuvia sekä kehitetään oppilaan kulttuurin, nykytaiteen ja taidehistorian tuntemusta. Oppilas tutustuu esineympäristöön, muotoilun perusteisiin, rakennettuun ja luonnon ympäristöön.

Kuvallinen työskentely pohjautuu oppilaan havaintoihin, mielikuviin ja mielikuvitukseen. Oppilas opettelee tulkitsemaan ja arvioimaan sanallisesti omaa ja muiden työskentelyä ja töitä.

Kuvataiteen työpajaopinnot

Työpajaopinnot järjestetään usealta kuvataiteen alueelta tai opetuksessa painotetaan jotakin aluetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Tavoitteena on, että oppilas kehittää taiteellista ilmaisukykyään yhdellä tai useammalla kuvataiteen alueella. Työpajoissa oppilas syventää taitojaan ja tietojaan sekä perehtyy aiempaa perusteellisemmin materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksiin oman ilmaisunsa välineenä. Tavoitteena on, että opintojen aikana oppilaan kyky itsenäiseen työskentelyyn kehittyy ja hän oppii tekemään tietoisesti valintoja omassa ilmaisussaan sekä perustelemaan niitä. Oppilas opettelee arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä ja töitä. Oppilas saa monipuolisia kokemuksia työskentelystä yhdessä muiden kanssa.

Keskeisiä sisältöalueita ovat kuvallinen ilmaisu, taiteentuntemus, taidehistoria ja nykytaiteen kuvasto, oppilaan oma kulttuuriperintö ja hänelle vieraiden kulttuurien kuvallinen maailma, rakennettu ja luonnonympäristö, esineympäristö ja kuvallinen media. Työpajatyöskentelyssä yhdistetään teemallisiksi kokonaisuuksiksi kuvataiteen eri osa-alueita ja toteutetaan taiteiden välisiä teemoja.

Varhaisiän kuvataiteen opinnot

Oppilas harjoittelee maalaamista, piirtämistä, kolmiulotteista rakentelua, grafiikkaa ja muita kuvataiteen ilmaisutapoja. Hän tutustuu kuvataiteeseen, arkkitehtuuriin ja muotoiluun sekä kuvalliseen viestintään oman työskentelyn avulla. Opetuksessa tarkastellaan ja tutkitaan lähiympäristöä ja tutustutaan paikalliseen kulttuuriperintöön.

Aikuisten kuvataiteen opinnot

Opetuksessa painoalueita ovat kuvataiteen historia ja nykypäivä sekä kuvallisen ilmaisun, tekniikoiden ja materiaalien hallinta aikuisten valitsemilla kuvataiteen alueilla.

5.3.2 Käsiyö

Käsityön opetuksen tavoitteena on, että oppilas ymmärtää käsityön merkityksen ihmisen hyvinvointiin. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan omakohtaiset kokemukset, käsillä työskentely, tuotteiden valmistus ja ilmaisu. Käsityöilmaisuus perustuu kulttuuriperintöön, taiteidenvälisyyteen ja luonnontuntemukseen. Oppilas oppii arvostamaan käden taitoja ja tietoja sekä ymmärtää käsityön kulttuurisia merkityksiä. Opetuksessa käsityö ilmenee ilmaisuna, tekoina, taitoina, tuotteina ja teoksina. Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää suomalaista tekstiili-, esine- ja ympäristökulttuuria sekä kulttuurien erilaisuutta sekä säilyttää ja edelleen kehittää perinteisiä käsityömenetelmiä ja työtapoja. Paikalliset ja alueelliset erityispiirteet huomioidaan opetuksessa.

Käsityötä ja muotoilua tarkastellaan esteettisestä, ilmaisullisesta, käyttötarkoituksen mukaisesta, fysiologisesta ja rakenteellisesta sekä materiaalisesta näkökulmasta. Opetuksessa painotetaan havainnointia: tietoista ympäristön, median ja käsityöprosessin sekä oman toiminnan tarkastelua. Opetussisällöt valitaan niin, että oppilaan taidot ja tiedot, tekniikoiden ja materiaalien sekä työvälineiden monipuolinen tuntemus ja hallinta kehittyvät. Oppilas ohjataan luomaan laadukkaita tuotteita sekä kehittämään kestävästä kehityksen mukaisia ratkaisuja. Tavoitteena on, että oppilas oppii yhdistämään visuaalisia, käyttötarkoituksen mukaisia, ekologisia, taloudellisia ja teknologisia ominaisuuksia käsityötuotteeseen. Tuotteissa tulee näkyä esteettinen, visuaalinen ja kulttuurinen osaaminen sekä perinteen taitaminen.

Käsityön perusteet

Käsityön perusteissa oppilas oppii ilmaisemaan itseään käsityön osa-alueilla, joita ovat esinesuunnittelu ja esineiden valmistus, tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelu ja valmistus sekä ympäristön suunnittelu ja rakentaminen. Koulutuksen järjestäjä määrittelee omassa opintosuunnitelmassaan kaikille yhteisiksi opinnoiksi ainakin yhden opintokokonaisuuden tavoitteet ja sisällöt jokaiselta käsityön osa-alueelta.

Käsityön perusteiden tavoitteena on, että oppilaan kokonaisvaltainen ja myönteinen minäkuva ja itsetunto kehittyvät oman työskentelyn avulla. Oppilas perehtyy monipuolisesti materiaalien ja tekniikoiden ilmaisullisiin mahdollisuuksiin sekä taitojen ja tietojen soveltamiseen käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessissa.

Käsityön perusteissa oppilas oppii ilmaisemaan itseään käsityön kaikilla osa-alueilla. Oppilas havainnoi ympäristöä ja harjoittelee tilan ja suhteiden ymmärtämistä sekä rakenteiden tuntemusta ja visuaalisten ilmaisukeinojen käyttöä. Hän perehtyy luovaan ongelmanratkaisuun. Tavoitteena on, että opiskelun teemat ja tehtävät valitaan niin, että oppilaat kokevat tekemisen ja oppimisen iloa. Oppilas harjoittelee työhön keskittymistä ja omasta työtilasta ja -välineistä huolehtimista. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja ryhmän työskentelyä ja töitä. Tavoitteena on, että oppilas tutustuu oman alueellisen kulttuurinsa ja muiden kulttuurien käsityöhön ja muotoiluun.

Käsityön työpajaopinnot

Työpajoissa syvennetään perusopinnoissa saavutettuja taitoja ja tietoja yhdellä tai usealla käsityön eri osa-alueella. Yhden työpajan sisältönä voi olla taiteidenvälisyys.

Käsityön työpajaopintojen tavoitteena on, että oppilas syventää ilmaisuaan ja vuorovaikutustaitojaan. Hän kehittää ongelmanratkaisutaitojaan koko työpajaopintojen ajan. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään työskentelynsä sopivia työtapoja, tekniikoita ja materiaaleja. Oppilas suunnittelee ja valmistaa tuotteita, joiden tekemisessä yhdistyvät taidollinen ja tiedollinen osaaminen sekä elämyksellisyys ja sosiaalinen vuorovaikutus. Oppilas opettelee yhdistämään visuaalisia, käyttötarkoituksen mukaisia, ekologisia, taloudellisia ja teknologisia ominaisuuksia käsityötuotteeseen. Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä, käsityöprosessin sanallistamista ja itsearviointia suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Oppilas ymmärtää suomalaista tekstiili-, esine- ja ympäristökulttuuria sekä kulttuurien erilaisuutta. Oppilas hahmottaa elinympäristön monimuotoisuutta sekä ympäristön kulttuuriarvoja. Oppilas tutustuu käsityöhön taiteena ja harrastuksena sekä ammatillisena toimintana, taitoteknologiana, alueellisena kulttuurina ja kulttuuriperintönä.

Varhaisiän käsityön opinnot

Oppilas tutustuu käsityön kolmeen osa-alueeseen: esinesuunnitteluun ja valmistamiseen, tekstiilin ja vaatetuksen suunnitteluun ja valmistamiseen sekä ympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen.

Opetuksessa kokeillaan erilaisia materiaaleja, työtapoja ja perustekniikoita. Oppilas havainnoi ja tutkii lähiympäristöään ja oman kulttuurinsa käsitöitä ja käsityöperinnettä.

Aikuisten käsityön opinnot

Opetuksessa korostuvat aikuisten kiinnostuksen kohteet käsityön eri osa-alueilla. Tavoitteena ovat esteettinen, visuaalinen ja kulttuurinen osaaminen, perinteen taitaminen, käsityöilmäisyyden kehittäminen sekä käsityöllisten tekniikoiden ja materiaalien hallinta sekä käden taidot. Opetukseen voi kuulua kontaktiopetuksen lisäksi itsenäistä työskentelyä, työpajan ohjausta, näyttelyiden rakentamista, perinteisten paikallisten tapahtumien organisointia ja näyttelyvierailuita.

Ranuan kansalaisopiston aikuisten käsityöopetuksessa painotetaan seuraavia osa-alueita:

1. Ryhmätyöskentelyyn ja käsityön opetustiloihin totuttautuminen, työskentelyyn keskittyminen, välineiden ja turvallisen työskentely-ympäristön merkityksen huomioiminen.
2. Työvälineisiin ja materiaaleihin tutustuminen sekä niiden turvalliseen käyttöön perehtyminen, tarkoituksenmukaisten välineiden ja materiaalien valitseminen.
3. Omien ideoiden luonnostelu paperille (ja tuotoksiksi), kolmiulotteisuuden huomioiminen luonnosteluvaiheessa.
4. Käsityön prosessi: oman työskentelyn ja tuotteen arviointi. Miksi teemme näin?
5. Eri menetelmien yhdistäminen, kokonaisuudet, yhteistyö, projektit.
6. Dokumentointi ja sen merkitys.
7. Suunnittelijan polulla: keskittyminen yhteen käsityön osa-alueeseen tai kokonaisuuteen.
8. Minä käsityön tekijänä: oma projekti.